

ANALIZA DNSH

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027

Spis treści

WPROWADZENIE.....	5
ANALIZA DNSH DLA PRIORYTETÓW INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA.....	8
1. Priorytet Przedsiębiorstwa i innowacje.....	8
1.1 Wzmacnianie potencjału B+R (Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii CP1, i).....	8
1.2. Rozwój e-usług (Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych CP1, ii).....	12
1.3. Rozwój przedsiębiorczości MŚP (Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne CP1, iii).....	15
1.4. Regionalne inteligentne specjalizacje (Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości CP1, iv).....	18
2. Priorytet Środowisko.....	20
2.1. Efektywność energetyczna (Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych CP2, i).....	20
2.2. Energia z OZE (Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju CP2, ii).....	24
2.3. Gospodarka wodno-ściekowa (Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej (CP2, v).....	24
2.4. Ochrona przyrody i klimatu (Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia CP2, vii).....	25
2.5. Mobilność miejska i aglomeracyjna (Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej CP2, viii).....	27
3. Priorytet Transport.....	28
3.1. Zrównoważony transport (Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej CP3, ii).....	28
4. Priorytet Infrastruktura społeczna.....	33
4.1. Rozwój opieki zdrowotnej (Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej CP4, v; EFRR).....	33
4.2. Zrównoważona turystyka i kultura (Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych CP4, vi; EFRR).....	33
5. Priorytet Rozwój terytorialny.....	37

5.1. Zrównoważony rozwój terytorialny (Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich CP5, i EFRR) ..	37
6. Rynek pracy i włączenie społeczne.....	42
6.1. Aktywizacja osób na rynku pracy (Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej CP4, a; EFS+)	42
6.2. Rozwój instytucji rynku pracy (Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływow i mobilności na rynku pracy CP4, b; EFS+)	45
6.3. Adaptacja do zmian na rynku pracy (Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia CP4, d; EFS+)	47
6.4. Aktywna integracja (Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji CP4, h; EFS+).....	50
6.5. Integracja migrantów (Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów CP4, i; EFS+)	55
6.6. Rozwój usług społecznych i zdrowotnych (Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej CP4,k; EFS+)	58
6.7. Wspieranie włączenia społecznego (Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci CP4, l; EFS+)	61
7. Edukacja.....	64
7.1. Dostęp do edukacji (Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami CP4, f; EFS+)	64

7.2. Wspieranie podnoszenia kwalifikacji i uczenia się przez całe życie (Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej CP4, g; EFS+)	68
8. Priorytet Sprawiedliwa transformacja	71
8.1. Transformacja społeczna (Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie CP6, i EFRR)	71
8.2. Transformacja gospodarcza (Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie CP6, i FST)	73
8.3. Transformacja środowiskowa (Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie CP6, i FST)	75
ANALIZA DNSH DLA PRIORYTETÓW POMOCY TECHNICZNEJ	79
9. Priorytet Pomoc techniczna EFRR	79
10. Priorytet Pomoc techniczna EFS+	82
11. Priorytet Pomoc techniczna FST	85
Spis tabel	88

WPROWADZENIE

Celem zasady „nieczynienia znaczącej szkody”, ang. „Do No Significant Harm” (dalej: DNSH), jest kompleksowa analiza możliwego oddziaływania na poszczególne elementy środowiska działań objętych wsparciem w ramach Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska 2021-2027 (dalej: FEDS 2021-2027). Ocena FEDS 2021-2027 przeprowadzona została na poziomie działań, ponieważ każde indywidualne działanie musi być zgodne z zasadą DNSH.

Ocena FEDS 2021-2027 w zakresie DNSH została przeprowadzona w oparciu o zasady i wytyczne określone w:

- Zawiadomieniu Komisji. Wytyczne techniczne dotyczące stosowania zasady „nie czynić poważnych szkód” na podstawie rozporządzenia ustanawiającego Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (2021/C 58/01).
- Rozporządzeniu ustanawiającym Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności w wersji uzgodnionej przez Parlament Europejski i Radę w grudniu 2020 r. (2020/0104 (COD))(1).
- Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088 (dalej: rozporządzenie ws. taksonomii).
- Aktach delegowanych - zgodnie z rozporządzeniem w sprawie taksonomii dwa akty delegowane doprecyzowują techniczne kryteria kwalifikacji dla każdego z sześciu celów środowiskowych, w tym sposób przestrzegania DNSH: 1.2.1. Techniczne kryteria dla celów środowiskowych (dedykowany kryteriom technicznym - dla celów łagodzenie zmian klimatu, adaptację do zmian klimatu), 1.2.2. Akt delegowany do art. 8 tzw. rozporządzenia ws. taksonomii.

Rozporządzenie ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) określa, że żaden środek zawarty w planie odbudowy i zwiększenia odporności nie powinien powodować poważnych szkód dla celów środowiskowych, o których mowa w art. 17 rozporządzenia ws. taksonomii. W artykule tym określono, co stanowi „poważne szkody” dla sześciu celów środowiskowych objętych rozporządzeniem ws. taksonomii, tj.:

- Uznaje się, że dana działalność wyrządza poważne szkody *łagodzeniu zmian klimatu*, jeżeli prowadzi do znaczących emisji gazów cieplarnianych.

- Uznaje się, że dana działalność wyrządza poważne szkody *adaptacji do zmian klimatu*, jeżeli prowadzi do nasilenia niekorzystnych skutków obecnych i oczekiwanych, przyszłych warunków klimatycznych, wywieranych na tę działalność lub na ludzi, przyrodę lub aktywa. (Oznacza to w szczególności, że poważne szkody dla celu adaptacji do zmian klimatu można wyrządzić poprzez: (i) niedostosowanie danego działania do negatywnych skutków zmiany klimatu, gdy działalność ta jest zagrożona takimi skutkami (np. budowa budynku na obszarze zagrożonym powodzią) lub (ii) nieprawidłowe przystosowanie, czyli wprowadzenie rozwiązania adaptacyjnego chroniącego jeden obszar („ludzie, przyroda lub aktywa”) przy jednoczesnym zwiększeniu ryzyka na innym obszarze (np. budowa wału wokół działki na równinie zalewowej, co powoduje, że szkód doznaje sąsiednia działka, która nie jest chroniona).
- Uznaje się, że dana działalność wyrządza poważne szkody *zrównoważonemu wykorzystywaniu i ochronie zasobów wodnych i morskich*, jeżeli działalność ta szkodzi dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód podziemnych, lub dobremu stanowi środowiska wód morskich.
- Uznaje się, że dana działalność wyrządza poważne szkody *gospodarce o obiegu zamkniętym*, w tym zapobieganiu powstawaniu odpadów i recyklingowi, jeżeli działalność ta prowadzi do znaczącego braku efektywności w wykorzystywaniu materiałów lub w bezpośrednim lub pośrednim wykorzystywaniu zasobów naturalnych bądź do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, bądź jeżeli długotrwałe składowanie odpadów może wyrządzać poważne i długoterminowe szkody dla środowiska.
- Uznaje się, że dana działalność wyrządza poważne szkody *zapobieganiu zanieczyszczeniu i jego kontroli*, jeżeli prowadzi do znaczącego wzrostu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub ziemi.
- Uznaje się, że dana działalność wyrządza poważne szkody *ochronie i odbudowie bioróżnorodności i ekosystemów*, jeżeli działalność ta w znacznym stopniu szkodzi dobremu stanowi i odporności ekosystemów lub jest szkodliwa dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii¹.

Analizowany projekt FEDS 2021-2027 w zakresie zgodności z zasadą DNSH obejmuje wsparcie działań w ramach 8 priorytetów innych niż pomoc techniczna: Przedsiębiorstwa i innowacje; Środowisko; Transport; Infrastruktura społeczna; Rozwój terytorialny; Rynek pracy i włączenie społeczne; Edukacja;

¹ Zawiadomienie Komisji. Wytyczne techniczne dotyczące stosowania zasady „nie czyni poważnych szkód” na podstawie rozporządzenia ustanawiającego Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (2021/C 58/01), s. 2.

Sprawiedliwa transformacja oraz 3 priorytetów obejmujących pomoc techniczną: Pomoc techniczna EFRR; Pomoc techniczna EFS+; Pomoc techniczna FST. W przypadku Priorytetu Sprawiedliwa transformacja analiza dotyczyła również dwóch załączników tj. Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji dla Województwa Dolnośląskiego 2021-2030 - powiat zgorzelecki oraz subregion wałbrzyski, których cele i operacje wynikają z interwencji zaplanowanej w ramach priorytetu. Analiza odnosi się także do przedsięwzięć priorytetowych zawartych w załączniku 10 do Kontraktu Programowego dla Województwa Dolnośląskiego. Wynika to z faktu, iż przedsięwzięcia te wpisują się w priorytety określone w FEDS 2021-2027.

Priorytety i planowane działania realizowane będą w obszarze 5 celów polityki spójności:

1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej.
2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.
3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności.
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych.
5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych².

Analiza DNSH dla **FEDS 2021-2027** ma następujący charakter:

Etap 1: Część 1 Listy kontrolnej - przeanalizowanie sześciu celów środowiskowych na potrzeby określenia, które wymagają merytorycznej oceny.

Jeżeli dany cel NIE wymagał oceny merytorycznej oznaczało to, że:

- środek nie ma - ze względu na swój charakter - żadnego albo znaczącego przewidywalnego wpływu na cel środowiskowy związanego z bezpośrednimi i pierwotnymi, pośrednimi skutkami

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, Artykuł 3. Cele szczegółowe EFRR i Funduszu Spójności, s. 71-72.

środka w całym jego cyklu życia i w związku z tym uznaje się go za zgodny z zasadą „nie czyń poważnych szkód” w odniesieniu do odpowiedniego celu;

- środek jest monitorowany jako wspierający cel związany ze zmianą klimatu lub cel środowiskowy o współczynniku 100% i jako taki uznaje się go za zgodny z zasadą „nie czyń poważnych szkód” w odniesieniu do odpowiedniego celu;
- środek wnosi „istotny wkład” w realizację celu środowiskowego zgodnie z rozporządzeniem ws. taksonomii i jako taki uznaje się go za zgodny z zasadą „nie czyń poważnych szkód” w odniesieniu do odpowiedniego celu.

Jeżeli w Etapie 1 wskazano TAK, przeprowadzano Etap 2.

Etap 2: Część 2 Listy kontrolnej - przedstawienie merytorycznej oceny zgodności z zasadą „nie czyń poważnych szkód” w odniesieniu do tych celów środowiskowych, które jej wymagają³.

Weryfikowano również, czy zakres FEDS 2021-2027 pokrywa się z zakresem „Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności” lub jest węższy od tego zakresu.

ANALIZA DNSH DLA PRIORYTETÓW INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA

1. Priorytet Przedsiębiorstwa i innowacje

1.1 Wzmacnianie potencjału B+R (Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii CP1, i)

Tabela 1 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyń poważnych szkód” dla celu szczegółowego Wzmacnianie potencjału B+R

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyń poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu	x		
Adaptacja do zmian klimatu	x		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich	x		

³ Zawiadomienie Komisji. Wytyczne techniczne dotyczące stosowania zasady „nie czyń poważnych szkód” na podstawie rozporządzenia ustanawiającego Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (2021/C 58/01). s. 8

Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling	x		
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola	x		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów	x		

Tabela 2 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Wzmacnianie potencjału B+R

Pytania	Nie	Uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	x	Finansowaniu podlegać będą działania ukierunkowane na wzrost innowacyjności gospodarki regionu, polegające na finansowaniu prac B+R realizowanych przez przedsiębiorstwa lub konsorcja, w tym umożliwienie transferu technologii, wraz z wdrożeniem. Podejmowane działania będą opierały się na innowacyjnych, prośrodowiskowych technologiach, uwzględniających również dążenie do jak największego ograniczenia emisji gazów cieplarnianych. Cel szczegółowy przewiduje możliwość wdrożenia wyników badań naukowych/technologii oraz praw do własności intelektualnej m.in. dotyczących inwestycji ograniczających wpływ przedsiębiorstw na środowisko.
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do zwiększonego niekorzystnego wpływu obecnego i spodziewanego przyszłego klimatu na samo działanie lub na ludność, przyrodę lub aktywa?	x	W ramach celu szczegółowego zaplanowano działania ukierunkowane na wzrost innowacyjności gospodarki regionu, polegające na finansowaniu prac B+R realizowanych przez przedsiębiorstwa lub konsorcja, w tym umożliwienie transferu technologii, wraz z wdrożeniem. Zgodnie z zapisami strategii „Czysta planeta dla wszystkich - długoterminowa strategiczna wizja dla dostatniej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r.”, transformacja gospodarki wymaga dalszego rozwoju innowacji technologicznych w różnych sektorach. Można ją przyspieszyć za sprawą przełomowych odkryć w szczególności w dziedzinie cyfryzacji, informacji i komunikacji, sztucznej inteligencji czy biotechnologii. Europa pozostaje w czołówce, jeśli chodzi o nowe patenty wysokiej wartości na potrzeby niskoemisyjnych technologii energetycznych, jest postrzegana jako światowy lider w tych sektorach i musi przekuć swoją naukową przewagę w sukces komercyjny. Wzmacnianie potencjału B+R przedsiębiorstw będzie zatem przyczyniało się do tworzenia technologii i prac naukowych pozwalających ograniczać negatywny wpływ na przyszły klimat,

		<p>ludność, przyrodę lub aktywa. Tego rodzaju rozwiązania będą stosowane również w tworzonej w ramach priorytetu infrastruktury, aby zapewnić jej dostosowanie do zmian klimatu.</p>
<p>Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał:</p> <p>(i) dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub</p> <p>(ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?</p>	x	<p>W ramach wzmacniania potencjału B+R finansowane będą działania skierowane na wzrost poziomu innowacyjności gospodarki regionu, w szczególności finansowanie prac B+R realizowanych przez przedsiębiorstwa lub konsorcja, w tym umożliwienie transferu technologii, wraz z wdrożeniem. Środek nie wpływa w znaczący sposób na jednolite części wód ani nie uniemożliwia osiągnięcia dobrego stanu lub dobrego potencjału, zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej. W procesach inwestycyjnych wszystkie podmioty obowiązane są do dotrzymywania ustalonych poziomów i limitów określonych w pozwoleniach środowiskowych, w tym wodnoprawnych. Działania realizowane przez przedsiębiorstwa mogą oddziaływać w perspektywie krótkoterminowej na zasoby wodne, co związane może być z krótkotrwałym zwiększonym poborem wody w wyniku rozruchu nowej lub modernizowanej infrastruktury. Należy jednak zwrócić uwagę na korzyści i zalety nowych, zmodernizowanych obiektów, urządzeń i linii technologicznych, takie jak zminimalizowane oddziaływanie na środowisko oraz niski współczynnik awaryjności.</p>
<p>Przejsięcie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek:</p> <p>(i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub</p> <p>(ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności</p>	x	<p>W ramach celu szczegółowego zaplanowano działania ukierunkowane na wzrost poziomu innowacyjności gospodarki regionu, polegające na finansowaniu prac B+R realizowanych przez przedsiębiorstwa lub konsorcja, w tym umożliwienie transferu technologii, wraz z wdrożeniem. Nie przewiduje się negatywnego wpływu celu szczegółowego Wzmacnianie potencjału B+R na kwestie związane z przechodzeniem na gospodarkę o obiegu zamkniętym. Zgodnie z założeniami „Dolnośląskiej Strategii Innowacji 2030”, na terenie województwa dolnośląskiego preferowane są technologie nisko- i bezodpadowe, wdrażane w przedsiębiorstwach niezależnie od branży, w której działają. Finansowaniu podlegać będą działania ukierunkowane na wzrost innowacyjności gospodarki regionu, polegające na finansowaniu prac B+R realizowanych przez przedsiębiorstwa lub konsorcja, w tym umożliwienie transferu technologii, wraz z wdrożeniem. Dzięki współpracy między różnymi podmiotami przy realizacji tego celu szczegółowego, możliwe będzie np. zagospodarowanie powstałych w jednym przedsiębiorstwie odpadów przez inny podmiot łańcucha wartości, zgodnie z hierarchią sposobów</p>

<p>w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym?</p>		<p>postępowania z odpadami. Takie zasady pozostają w zgodności z wypracowaną specjalizacją horyzontalną „Zielony Ład”.</p>
<p>Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?</p>	<p>x</p>	<p>Wszelkie planowane i realizowane przez przedsiębiorstwa działania muszą uwzględniać zasady wprowadzone przez Dyrektywę Unii Europejskiej 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania zanieczyszczeń (IPCC), a więc dotyczącą najlepszych dostępnych technik (BAT). W ramach celu szczegółowego zaplanowano działania ukierunkowane na wzrost innowacyjności gospodarki regionu, polegające na finansowaniu prac B+R realizowanych przez przedsiębiorstwa lub konsorcja, w tym umożliwienie transferu technologii, wraz z wdrożeniem. Wpływ na gleby należy ocenić jako neutralny, gdyż z uwagi na charakter i lokalizację przedsiębiorstw na terenach przekształconych antropogenicznie i zurbanizowanych, nie będą one ingerować w naturalne ukształtowanie powierzchni i pokrywę glebową.</p>
<p>Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk</p>	<p>x</p>	<p>W kontekście wypracowywania i wdrażania nowoczesnych naukowych rozwiązań technologicznych można spodziewać się pozytywnego wpływu na przyrodę, w tym na obszary cenne przyrodniczo i prawnie chronione. Innowacyjne rozwiązania pośrednio przyczynią się do łagodzenia problemów degradacji środowiska, ograniczania presji na środowisko, zanieczyszczenia powietrza itp., a tym samym ochronę czy odbudowę bioróżnorodności. W ramach celu szczegółowego zaplanowano działania ukierunkowane na wzrost poziomu innowacyjności gospodarki regionu, polegające na finansowaniu prac B+R realizowanych przez przedsiębiorstwa lub konsorcja, w tym</p>

i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	umożliwienie transferu technologii, wraz z wdrożeniem. Ewentualne negatywne oddziaływania będą miały jedynie krótkotrwały charakter, związany z uciążliwościami wynikającymi z prowadzenia prac budowlanych (np. hałas, wzmożony ruch pojazdów). Wybór lokalizacji prowadzonych prac będzie uzgadniany z odpowiednimi organami i poprzedzony będzie uzyskaniem edycji środowiskowych, aby nie dopuścić do szkód w zakresie bioróżnorodności i ekosystemów.
---	--

1.2. Rozwój e-usług (Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych CP1, ii)

Cel szczegółowy Rozwój e-usług w dużej mierze wykazuje spójność z *Reformą C2.1. Zwiększenie skali zastosowań rozwiązań cyfrowych w sferze publicznej, gospodarce i społeczeństwie wraz z jednoczesnym rozwojem kompetencji cyfrowych obywateli*, stanowiącej element Krajowego Planu Odbudowy. W ramach wsparcia przewiduje się rozwój e-usług publicznych szczebla regionalnego i lokalnego. Realizowane będą projekty wpływające na rozwój systemu e-usług sektora publicznego m.in. w zakresie e-administracji, e-zdrowia, e-edukacji, e-szkoły, e-kultury, e-turystyki oraz systemów informacji przestrzennej poprzez zwiększenie dostępności mieszkańców do usług w formie elektronicznej, a także działania wzmacniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług lub systemów informatycznych poprzez budowę lub modernizację istniejących systemów o zasięgu lokalnym i regionalnym.

Wsparcie uzyskają projekty obejmujące cyfryzację zasobów geodezyjnych w celu usprawnienia procesów i ułatwienia komunikacji między podmiotami. Wspierane będą projekty ukierunkowane na tworzenie, rozwijanie i integrację baz danych i zasobów cyfrowych wspomagających komunikację między podmiotami, procesy decyzyjne (e-usługi JST) i upowszechniające komunikację elektroniczną instytucji publicznych z podmiotami zewnętrznymi i obywatelami, w tym również digitalizacja i zwiększenie dostępności danych publicznych (w tym ich standaryzacja i strukturyzacja). Finansowanie będą mogły otrzymać przedsięwzięcia obejmujące cyfryzację zasobów kulturowych, naukowych i edukacyjnych będących w posiadaniu instytucji szczebla regionalnego i lokalnego oraz służące zapewnieniu powszechnego, otwartego dostępu w postaci cyfrowej do danych znajdujących się w zasobach instytucji szczebla regionalnego/lokalnego, udostępnianie zasobów kultury z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz tworzenie nowych treści cyfrowych, służące zapewnieniu powszechnego dostępu do informacji i zasobów w postaci cyfrowej. Ze względu

na to, że zakres FEDS 2021-2027 jest szerszy, poniżej dokonano analizy celu szczegółowego Rozwój e-usług zgodnie z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

Tabela 3 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Rozwój e-usług

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiążą się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	Cel szczegółowy nie będzie miał wpływu na cel dot. łagodzenia zmian klimatu. Pośrednio rozszerzenie zakresu usług publicznych i innych, dostępnych cyfrowo, przyczynić się może do zmniejszenia ruchu samochodowego, a tym samym mniejszej presji na środowisko (tzn. w przypadku niektórych e-usług publicznych może wystąpić efekt pozytywnego pośredniego wpływu poprzez ograniczenie liniowej emisji zanieczyszczeń).
Adaptacja do zmian klimatu		x	Cel szczegółowy nie będzie wywierał negatywnego wpływu na cel dot. adaptacji do zmian klimatu.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	Cel szczegółowy nie będzie miał negatywnego wpływu na cel dot. zrównoważonego wykorzystania i ochrony zasobów wodnych i morskich.
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling	x		
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola		x	Cel szczegółowy nie będzie miał wpływu na zanieczyszczenia powietrza, wody lub gleby. Dzięki udostępnieniu szerszej oferty usług publicznych świadczonych przez internet, powinien pośrednio przełożyć się na ograniczenie emisji liniowej, przyczyniającej się do zanieczyszczania powietrza, wody i gleb.

Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów		x	Cel szczegółowy nie będzie miał wpływu na ochronę bądź odbudowę bioróżnorodności i ekosystemów.
---	--	---	---

Tabela 4 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Rozwój e-usług

Pytania	Nie	Uzasadnienie merytoryczne
<p>Przejsie na gospodarke o obiegu zamknietym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek:</p> <p>(i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub</p> <p>(ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub</p> <p>(iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym?</p>	x	<p>W ramach wsparcia przewiduje się rozwój e-usług publicznych szczebla regionalnego i lokalnego. Realizowane będą projekty wpływające na rozwój systemu e-usług sektora publicznego m.in. w zakresie e-administracji, e-zdrowia, e-edukacji, e-szkoly, e-kultury, e-turystyki oraz systemów informacji przestrzennej poprzez zwiększenie dostępności usług w formie elektronicznej dla mieszkańców, a także działania wzmacniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług lub systemów informatycznych poprzez budowę lub modernizację istniejących systemów o zasięgu lokalnym i regionalnym. Wspierane będą projekty ukierunkowane na tworzenie, rozwijanie i integrację baz danych i zasobów cyfrowych wspomagających komunikację między podmiotami, procesy decyzyjne (e-usługi JST) i upowszechniające komunikację elektroniczną instytucji publicznych z podmiotami zewnętrznymi i obywatelami, w tym również digitalizacja i zwiększenie dostępności danych publicznych (w tym ich standaryzacja i strukturyzacja). Rozwój e-usług w sferze publicznej nie będzie generował negatywnego wpływu na realizację zasad gospodarki o obiegu zamkniętym, a wręcz przeciwnie - może przełożyć się na ograniczenie odpadów m.in. poprzez zmniejszenie ilości zużywanych materiałów biurowych. Działania związane z budową i modernizacją systemów informatycznych, pozwalających na realizowanie założeń tego celu szczegółowego i cechujących się wysokim poziomem cyberbezpieczeństwa, mogą powodować czasowe zwiększenie liczby odpadów elektronicznych. Dzięki organizacji sprawnego systemu zarządzania odpadami, nie będą one stanowiły zagrożenia dla środowiska, a także będą miały na celu spełnianie w jak najszerszym możliwym stopniu zasady GOZ.</p>

1.3. Rozwój przedsiębiorczości MŚP (Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne CP1, iii)

Tabela 5 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Rozwój przedsiębiorczości MŚP

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	Cel szczegółowy nie będzie zagrażał osiągnięciu celu dot. łagodzenia zmian klimatu. Wszelkie podejmowane w jego zakresie działania będą sprzyjać łagodzeniu zmian klimatu dzięki przełożeniu na zapewnienie zrównoważonego wzrostu gospodarczego, zgodnie m.in. z „Inicjatywą przewodnią UE na rzecz Europy efektywnie korzystającej z zasobów”. Część celu szczegółowego odnosząca się do ekoinnowacji ściśle wiąże się z obszarem interwencji 022 w załączniku do rozporządzenia w sprawie RRF, ze współczynnikiem zmiany klimatu na poziomie 100%.
Adaptacja do zmian klimatu		x	Cel szczegółowy nie będzie miał negatywnego wpływu na cel dot. adaptacji do zmian klimatu. Wsparcie przedsiębiorstw zwiększy ich innowacyjność, w tym pozwoli na szersze stosowanie ekoinnowacji, dzięki czemu wygeneruje zrównoważony wzrost gospodarczy.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich	x		
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	Cel szczegółowy przewiduje w szczególności udzielanie wsparcia na stosowanie ekoinnowacji, cyfryzację i zarządzanie efektywnością środowiskową w kierunku gospodarki zasobooszczędnej (np. programy czystszej produkcji, Ecolabel),

			technologie bezodpadowe, dzięki czemu jego wdrażanie nie spowoduje zagrożenia dla realizacji celu dot. gospodarki o obiegu zamkniętym.
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola	x		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów	x		

Tabela 6 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Rozwój przedsiębiorczości MŚP

Pytania	Nie	Uzasadnienie merytoryczne
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?	x	Generalnie realizacja celu szczegółowego przełoży się pozytywnie na stan i wykorzystanie zasobów wodnych, bowiem wsparcie obejmie w szczególności działania zmierzające do zwiększenia poziomu zasobooszczędności. Jakikolwiek negatywne oddziaływanie będzie miało charakter krótkotrwały. W ramach celu będą wspierane m.in. inwestycje ograniczające wpływ przedsiębiorstw na środowisko. Wspierane będą eko-innowacje, cyfryzacja i zarządzanie efektywnością środowiskową w kierunku gospodarki zasobooszczędnej. Ewentualne negatywne oddziaływania będą miały charakter przejściowy, związany z wykonywaniem wykopów i zakłóceniem stosunków wód powierzchniowych i podziemnych (czasowe odwodnienia), prowadzeniem innych prac budowlanych i możliwością zanieczyszczenia wód przez zanieczyszczenia powierzchniowe, osady i substancje ropopochodne w przypadku awarii sprzętu budowlanego. Może wiązać się z krótkotrwałym zwiększonym poborem wód wynikającym z uruchamiania nowych linii technologicznych lub rozruchu maszyn i urządzeń. Jednak należy podkreślić, że przeważająca większość działań dopuszczanych w ramach tego celu szczegółowego będzie pośrednio lub bezpośrednio oddziaływać na środowisko, w tym stan wód, w sposób pozytywny i długoterminowy.
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia	x	Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nastawione będą na wprowadzanie w przedsiębiorstwach MŚP zmian pozytywnie oddziałujących na różne elementy środowiska. Pogorszenie stanu środowiska nie będzie długotrwałe i wynikać będzie jedynie z prowadzonych prac budowlanych. Wspierane będą inwestycje MŚP prowadzące do wprowadzenia na rynek nowych lub ulepszonych produktów/usług lub dokonania

<p>poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?</p>		<p>zasadniczych zmian w sposobie świadczenia usług czy procesie produkcyjnym, w tym inwestycji ograniczających wpływ przedsiębiorstw na środowisko. Wspierane będą ekoinnowacje, cyfryzacja i zarządzanie efektywnością środowiskową w kierunku gospodarki zasobooszczędnej. Planuje się również wsparcie inwestycyjne dla MŚP z sektora produkcyjnego i usługowego, przyczyniające się do zwiększenia ich konkurencyjności. Realizacja zadań w ramach celu szczegółowego pozwoli na zmniejszenie presji na środowisko naturalne i jego elementy. Wszelkie negatywne oddziaływania, jak emisja zanieczyszczeń, będą miały charakter krótkotrwały, związany przede wszystkim z prowadzeniem prac budowlanych. Należy jednak podkreślić, że zakres inwestycji i stosowane rozwiązania techniczne będą uzgadniane z organami ochrony środowiska, aby zminimalizować nawet te krótkotrwałe oddziaływania o charakterze negatywnym (np. poprzez zraszanie placu budowy celem ograniczenia emisji pyłów).</p>
<p>Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?</p>	<p>x</p>	<p>Preferowane będą przedsięwzięcia pozwalające na ograniczanie negatywnego wpływu działalności poszczególnych podmiotów gospodarczych na środowisko. Ewentualny negatywny wpływ związany z budową czy rozbudową infrastruktury przedsiębiorstw zostanie zminimalizowany dzięki prowadzonym procedurom środowiskowym i konsultacjom z organami ochrony środowiska. Działania realizowane w ramach tego celu szczegółowego obejmować będą m.in. modyfikacje technologii czy rozwój procesów automatyzacji, które nie będą wpływały na bioróżnorodność oraz ekosystemy. W przypadku działań związanych z budową bądź rozbudową przedsiębiorstw czy parków przemysłowych, oddziaływania mogą objąć m.in. zajęcie terenu i niszczenie, zmniejszanie lub przekształcanie siedlisk. W czasie realizacji inwestycji z kolei wiązać się będą z prowadzonymi pracami budowlanymi, które mogą oznaczać płoszenie zwierząt w pobliżu miejsca prowadzonej inwestycji czy zwiększenie zanieczyszczenia powietrza. Jednakże wszelkie działania inwestycyjne podlegać będą procedurom oddziaływania na środowisko, które pozwolą na zidentyfikowanie zagrożeń oraz wybranie takich sposobów prowadzenia inwestycji, które pozwolą zminimalizować negatywne oddziaływania na środowisko, w tym bioróżnorodność i ekosystemy. Wyniki oceny oddziaływania powinny również wykluczać wywieranie istotnego wpływu na obszar Natura 2000. Preferowane będą ponadto przedsięwzięcia pozwalające na ograniczanie negatywnego wpływu działalności</p>

		poszczególnych podmiotów gospodarczych na środowisko. Dofinansowaniem będą obejmowane m.in. ekoinnovazione, które co do zasady ukierunkowane są na znaczącą poprawę stanu środowiska.
--	--	---

1.4. Regionalne inteligentne specjalizacje (Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości CP1, iv)

Tabela 7 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Regionalne inteligentne specjalizacje

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	Nie przewiduje się, by środek wywarł negatywny wpływ na cel łagodzenia zmian klimatu. Cel szczegółowy opiera się na tworzeniu warunków współpracy przedsiębiorstw z instytucjami naukowymi na potrzeby rozwoju technologicznego, który uwzględniał będzie warunki ochrony środowiska, a więc może mieć jedynie pozytywne przełożenie na łagodzenie zmian klimatu o charakterze długoterminowym.
Adaptacja do zmian klimatu		x	Nie przewiduje się, by środek wywarł negatywny wpływ na cel adaptacji do zmian klimatu. Prace badawczo-rozwojowe prowadzone przez przedsiębiorstwa przy wsparciu instytucji naukowo-badawczych przyczynić się mogą do stworzenia i przyjęcia przez podmioty gospodarcze rozwiązań pozwalających im dostosowywać się do zmian klimatu oraz tworzyć do szerokiego stosowania technologie chroniące różne sfery przed negatywnymi skutkami zmian klimatycznych.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	Środek nie powoduje negatywnych oddziaływań na możliwość osiągnięcia celu związanego ze zrównoważonym wykorzystywaniem i ochroną zasobów

			wodnych i morskich. Opracowywane technologie przyczynią się do poprawy stanu wód oraz zmniejszenia poziomu ich zużycia w procesach technologicznych.
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	Prace badawczo-rozwojowe przełożą się na większą zasobooszczędność ciągów technologicznych, a tym samym na zmniejszenie liczby odpadów. To zaś, w połączeniu z wdrażaniem zasad gospodarki o obiegu zamkniętym zgodnie z zapisami „Dolnośląskiej Strategii Innowacji 2030” i innych dokumentów (np. Mapy drogowej. Transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym w związku z komunikatem Komisji Europejskiej „Zamknięcie obiegu - plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym”), przyczyni się do osiągnięcia celów związanych z gospodarką obiegu zamkniętego.
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola		x	Cel szczegółowy odwołujący się do współpracy w zakresie wypracowywania innowacji i badań B+R nie będzie przekładał się negatywnie na możliwość osiągnięcia celu dot. zapobiegania zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów		x	Nie przewiduje się negatywnego wpływu środka na cel dot. ochrony i odbudowy bioróżnorodności i ekosystemów. Działania B+R mogą przyczynić się do poprawy stanu oraz ochrony bioróżnorodności i ekosystemów.

Na liście kontrolnej dla **celu szczegółowego Regionalne inteligentne specjalizacje** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyni poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem stwierdza się, że nie ma konieczności sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.

2. Priorytet Środowisko

2.1. Efektywność energetyczna (Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych CP2, i)

Tabela 8 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyń poważnych szkód” dla celu szczegółowego Efektywność energetyczna

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiążą się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyń poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu	x		
Adaptacja do zmian klimatu	x		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich	x		
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling	x		
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola	x		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów	x		

Tabela 9 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyń poważnych szkód” dla celu szczegółowego Efektywność energetyczna

Pytania	Nie	Uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	x	Istotnym elementem w walce z emisją szkodliwych substancji jest poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (w tym budynków stanowiących własność oraz współwłasność organizacji pozarządowych) oraz budynków mieszkalnych. W ramach celu szczegółowego wsparciem zostanie objęta kompleksowa modernizacja energetyczna budynków obejmująca także instalacje grzewcze/chłodzące ze źródłami ciepła, w tym m.in. OZE, systemy wentylacji, systemy zarządzania i magazynowania energii. Finansowana może być budowa budynków użyteczności publicznej o charakterze demonstracyjnym. Podstawową przyczyną zmiany klimatu jest spalanie paliw kopalnych, takich jak ropa naftowa, węgiel kamienny i gaz ziemny,

		<p>które powoduje emisję gazów cieplarnianych do atmosfery. Ich główne źródło na Dolnym Śląsku stanowi emisja z indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej. Z tego względu cel szczegółowy przyczyni się do zmniejszenia ładunku gazów cieplarnianych emitowanych do atmosfery, a tym samym pozytywnie przełoży się na łagodzenie zmian klimatycznych. Włączanie działań związanych z OZE przyczyni się do osiągnięcia poziomu 28,4% energii z OZE w całym sektorze ciepłowniczym w Polsce oraz przyspieszy dekarbonizację, a zatem inwestycje w ramach celu szczegółowego wnoszą istotny wkład w realizację celu środowiskowego. Ewentualne negatywne oddziaływania mogą mieć związek z emisją pyłów czy zwiększonym ruchem samochodów w czasie prowadzenia prac budowlanych. Jednak ich oddziaływanie będzie krótkotrwałe, a dodatkowo będzie minimalizowane przez stosowanie nowoczesnych technologii na placach budów.</p>
<p>Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do zwiększonego niekorzystnego wpływu obecnego i spodziewanego przyszłego klimatu na samo działanie lub na ludność, przyrodę lub aktywa?</p>	<p>x</p>	<p>Według raportu Międzyrządowego Panelu ds. Zmian Klimatu przy Organizacji Narodów Zjednoczonych, średnia temperatura na Ziemi w ostatnich 10 latach była o 1°C wyższa niż w czasach przedprzemysłowych (lata 1890-1900). Wywołuje to takie skutki, jak wzrost poziomu wody w ocenach, zwiększenie poziomu kwaśności wód morskich, a także większa częstotliwość występowania gwałtownych zjawisk pogodowych czy okresów upałów. Działania planowane w ramach celu szczegółowego pozostają w zgodności z tzw. Europejskim Zielonym Ładem i sprzyjać będą zarówno łagodzeniu zmian klimatu, jak i pozwolą przystosować się ludziom do ich nieodwracalnych efektów. Istotnym elementem w walce z emisją szkodliwych substancji jest poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych, kompleksowa modernizacja energetyczna budynków obejmująca także instalacje grzewcze/chłodzące ze źródłami ciepła, w tym także m.in. OZE, systemy wentylacji, systemy zarządzania, magazynowania energii czy budowa budynków użyteczności publicznej o charakterze demonstracyjnym.</p> <p>Działania w zakresie modernizacji energetycznej budynków, w tym również obejmujące instalacje chłodnicze, pozwolą na poprawę komfortu cieplnego przebywających w nich osób nawet w sytuacjach występowania wysokich temperatur. Natomiast realizacja celu szczegółowego nie będzie utrudniała osiągnięcia celów w zakresie adaptacji do zmian klimatu.</p>

<p>Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał:</p> <p>(i) dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub</p> <p>(ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?</p>	x	<p>W wyniku wdrażania celu szczegółowego możliwe będzie jedynie pozytywne oddziaływanie na wody o charakterze długotrwałym - poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, którego efektem będzie w pewnym stopniu ich mniejsza depozycja w wodach. Ewentualne negatywne oddziaływania będą wynikały z bliskości prowadzenia prac budowlanych w pobliżu wód powierzchniowych, jednak ich zakres będzie ograniczony dzięki odpowiedniemu zabezpieczeniu placów budów.</p>
<p>Przejsie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek:</p> <p>(i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub</p> <p>(ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie</p>	x	<p>Działania w ramach celu szczegółowego wpisują się w określony przez Komisję Europejską „trend” zasobooszczędności. Zwiększona ilość odpadów remontowo-budowlanych może co prawda powstawać na etapie prowadzenia prac budowlanych służących modernizacji budynków, jednak będą one poddawane procesom recyklingu i przygotowania do ponownego wykorzystania. Dodatkowo w celu szczegółowym przewidziano wspieranie sektora MŚP w zakresie podnoszenia efektywności energetycznej podmiotów gospodarczych m.in. poprzez inwestycje w wykorzystanie ciepła odpadowego. Wszystkie te rozwiązania przekładają się na spełnianie wymogów dotyczących gospodarki obiegu zamkniętego.</p>

<p>zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub</p> <p>(iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym?</p>		
<p>Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola:</p> <p>Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?</p>	x	<p>W ramach celu szczegółowego wsparciem zostanie objęta kompleksowa modernizacja energetyczna budynków obejmująca także instalacje grzewcze/chłodzące ze źródłami ciepła, w tym także m.in. OZE, systemy wentylacji, systemy zarządzania, magazynowania energii. Finansowana może być budowa budynków użyteczności publicznej o charakterze demonstracyjnym.</p> <p>Założenia celu szczegółowego prowadzić będą do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, w szczególności w zakresie niezwykle szkodliwych również dla zdrowia ludzkiego pyłów PM2,5, PM10 czy benzo(a)pirenu. Jej efektem będzie zmniejszenie poziomu zanieczyszczenia powietrza, a przez to pośrednio również wód i gleb. Negatywne oddziaływania będą miały charakter jedynie krótkotrwały.</p> <p>Założenia przedstawione w celu szczegółowym pozostają w zgodności z dokumentami strategicznymi różnego szczebla, poświęconymi poprawie jakości powietrza, m.in. „Krajowym programem ograniczania zanieczyszczenia powietrza”.</p>
<p>Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek:</p> <p>(i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub</p> <p>(ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?</p>	x	<p>Generalnie środek przyczyni się do poprawy stanu środowiska, zwłaszcza w zakresie jakości powietrza atmosferycznego, a dzięki temu również wód i gleby. Negatywne oddziaływanie na ochronę i odbudowę bioróżnorodności i ekosystemów może wiązać się z realizacją prac modernizacyjnych czy budowlanych, jednak inwestorzy podejmować będą działania prowadzące do ich minimalizowania. Podstawowym wykorzystywanym narzędziem będą inwentaryzacje przyrodnicze, zwłaszcza pod kątem występowania w remontowanych budynkach nietoperzy oraz ptaków. Podczas inwentaryzacji szczegółowej kontroli poddawane będą miejsca najczęściej wykorzystywane przez zwierzęta - szczeliny, otwory i puste przestrzenie wewnątrz budynków i w elewacjach. W przypadku potwierdzenia występowania zwierząt, ich kryjówki zostaną zabezpieczone w sposób umożliwiający opuszczenie i uniemożliwiający ponowne</p>

	<p>zasiedlenie (np. poprzez wykorzystanie odpowiednio zamontowanych siatek). Po zakończeniu prac odtworzone zostaną schronienia tych zwierząt w postaci szczelin i otworów bądź też zainstalowane zostaną skrzynki dobrane odpowiednio do gatunku zwierząt. Inwestorzy będą zwracać także uwagę na wyznaczenie terminów prac budowlanych z uwzględnieniem sezonu lęgowego tych zwierząt. W razie konieczności dokonywane będą wymagane uzgodnienia z organem ochrony przyrody. Ponadto wybór lokalizacji dla budowy nowych budynków, charakteryzujących się podwyższonym poziomem energooszczędności, będzie dokonywany przy uwzględnieniu spowodowania jak najmniejszego uszczerbku dla siedlisk przyrodniczych.</p>
--	---

2.2. Energia z OZE (Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju CP2, ii)

W zakresie niniejszego celu szczegółowego zakres wsparcia FEDS jest zbieżny z zakresem inwestycji zawartym w „Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności”, tj. B2.2. Poprawa warunków dla rozwoju odnawialnych źródeł energii, B2.2.1. Rozwój sieci przesyłowych, inteligentna infrastruktura elektroenergetyczna oraz B2.2.2. Instalacje OZE realizowane przez społeczności energetyczne), a także B3.4. Odbudowa możliwości inwestycyjnych miast ukierunkowana na zieloną transformację, B3.4.2. Inwestycje w zielone budownictwo wielorodzinne. Dla zawartych w KPO zapisów dokonano oceny DNSH zgodnie z wytycznymi Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności, której wynik wskazuje na ich zgodność z zasadą „nie czyni poważnych szkód” w odniesieniu do wszystkich celów środowiskowych. W związku z tym uznaje się, że również zakres wsparcia FEDS, obejmujący wspieranie produkcji energii z OZE, jest zgodny z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.

2.3. Gospodarka wodno-ściekowa (Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej (CP2, v)

W zakresie niniejszego celu szczegółowego zakres wsparcia FEDS jest zbieżny z zakresem inwestycji zawartym w „Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności”, tj. B3.1. Wspieranie zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej na terenach wiejskich, B3.1.1. Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich. Dla zawartych w KPO zapisów dokonano oceny DNSH zgodnie z wytycznymi Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności, której wynik wskazuje na ich zgodność z zasadą „nie czyni poważnych szkód” w odniesieniu

do wszystkich celów środowiskowych. W związku z tym uznaje się, że również zakres wsparcia FEDS, obejmujący gospodarkę wodno-ściekową, jest zgodny z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

2.4. Ochrona przyrody i klimatu (Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia CP2, vii)

Tabela 10 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Ochrona przyrody i klimatu

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	Cel szczegółowy obejmuje zwiększenie poziomu ochrony zasobów przyrodniczych i udostępnianie ich ludziom w sposób bezpieczny dla tych zasobów. Ponadto promuje transport rowerowy. W związku z tym uznaje się, że jest on zgodny z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.
Adaptacja do zmian klimatu		x	Ochrona bioróżnorodności, krajobrazu czy innych elementów środowiska będą pozytywnie oddziaływały w długim okresie czasu na adaptację do zmian klimatu. Udostępnianie zasobów przyrodniczych w sposób im nieszkodzący służyć będzie m.in. edukacji ekologicznej i zmianie postaw ludzi. Z kolei stosowanie nowych, odpornych gatunków roślin, a także rozwój zielonej infrastruktury pozwolą dostosować istniejące obiekty i przestrzenie do zmian klimatycznych. Z tego względu uznaje się, że cel szczegółowy nie będzie ograniczał możliwości osiągnięcia celu środowiskowego.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	W ramach celu szczegółowego realizowane będą działania zmierzające do wzmocnienia ochrony środowiska oraz bioróżnorodności. Część z inwestycji związana będzie ze

			zrównoważonymi systemami gospodarowania wodami opadowymi z udziałem zielononiebieskiej infrastruktury, co przyczyniać się będzie do poprawy stanu i potencjału jednolitych części wód. Zatem środek nie będzie zagrażał osiągnięciu celu środowiskowego, a wręcz przeciwnie - może przyczynić się do jego osiągnięcia.
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	Ze względu na charakter przewidzianych w celu szczegółowym działań, nie przewiduje się negatywnych oddziaływań na możliwość osiągnięcia celu środowiskowego dot. gospodarki o obiegu zamkniętym. Dotyczy to zarówno etapu realizacji, jak i później trwania efektów celu szczegółowego.
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola		x	Poprawa stanu środowiska naturalnego, zwiększenie bioróżnorodności oraz realizacja inwestycji z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury przełożą się pośrednio lub bezpośrednio na zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza, wód i gleby, dlatego uznaje się, że realizacja celu szczegółowego wzmocni możliwość osiągnięcia celu środowiskowego.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów		x	Cel szczegółowy bezpośrednio przyczynia się do ochrony i odbudowy bioróżnorodności i ekosystemów, przez co pozytywnie oddziaływać będzie na możliwość osiągnięcia tego celu środowiskowego. Wprost zakłada się ochronę zasobów przyrodniczych, racjonalne wykorzystywanie gleb i lasów, racjonalną gospodarkę wodami, inwestycje w zielononiebieską infrastrukturę, a także tworzenie obiektów służących ochronie bioróżnorodności, zwłaszcza w oparciu o gatunki rodzime, które często należą do gatunków zagrożonych.

Na liście kontrolnej dla **celu szczegółowego Ochrona przyrody i klimatu** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie ma konieczności sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

2.5. Mobilność miejska i aglomeracyjna (Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej CP2, viii)

W zakresie niniejszego celu szczegółowego zakres wsparcia FEDS jest zbieżny z zakresem inwestycji zawartym w „Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności”, tj. E1.1. Wzrost wykorzystania transportu przyjaznego dla środowiska, E1.1.2. Zero i niskoemisyjny transport zbiorowy (autobusy), E2.2. Zwiększenie bezpieczeństwa transportu, E2.2.2. Cyfryzacja transportu, a także E1.2. Zwiększenie udziału zero i niskoemisyjnego transportu oraz przeciwdziałania i zmniejszanie negatywnego oddziaływania transportu na środowisko, E1.2.1 Zero i niskoemisyjne transport zbiorowy (tramwaje) oraz E2.3 Zwiększenie dostępności transportowej, bezpieczeństwa i cyfrowych rozwiązań. Dla tych zawartych w KPO zapisów dokonano oceny DNSH zgodnie z wytycznymi Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności, której wynik wskazuje na ich zgodność z zasadą „nie czyn poważnych szkód” w odniesieniu do wszystkich celów środowiskowych. W związku z tym uznaje się, że również zakres wsparcia FEDS 2021- 2027, obejmujący wspieranie multimodalnej zrównoważonej mobilności miejskiej, jest zgodny z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

3. Priorytet Transport

3.1. Zrównoważony transport (Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej CP3, ii)

Tabela 11 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Zrównoważony transport

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu	x		
Adaptacja do zmian klimatu	x		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich	x		
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling	x		
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola	x		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów	x		

Tabela 12 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Zrównoważony transport

Pytania	Nie	Uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	x	Realizowane będą projekty dotyczące budowy, przebudowy, remontu i modernizacji dróg wojewódzkich poza siecią TEN-T poprawiające spójność komunikacyjną regionu i subregionów, a także polegające na wyprowadzeniu ruchu tranzytowego z miast poprzez budowę obwodnic i obejść miejscowości w przebiegu dróg wojewódzkich. Finansowaniu podlegać będą również działania związane z rozwojem transportu kolejowego poza siecią TEN-T poprzez inwestycje w linie kolejowe. Planowane w ramach celu szczegółowego inwestycje związane z budową obwodnic miejscowości w ciągu dróg wojewódzkich sprzyjać będą ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych poprzez zwiększenie płynności ruchu drogowego. Poprawie ulegnie jakość

		<p>powietrza, zwłaszcza w centrach miejscowości, poprzez ograniczenie oddziaływań skumulowanych, przekładając się pośrednio na ograniczenie zjawiska miejskich wysp ciepła. Rozbudowa infrastruktury typu zatoki autobusowe poprawi poziom bezpieczeństwa korzystania z komunikacji zbiorowej zwłaszcza poza obszarami miast, co wpłynie na wzrost zainteresowania korzystaniem z tych środków transportu, a przez to przyczyni się do ograniczenia liczby przejazdów samochodami prywatnymi. Dodatkowo wprowadzana będzie zieleń przydrożna, skutecznie przyczyniająca się do „wyłapywania” generowanych gazów. Aby zmniejszyć zanieczyszczenie powietrza w czasie prowadzenia prac budowlanych, ich termin będzie dobierany do okresu o najmniejszym natężeniu ruchu.</p> <p>Część celu szczegółowego odnosząca się do rozwoju infrastruktury kolejowej ściśle wiąże się z obszarami interwencji 066, 0660a, 069, 069a z załącznika do rozporządzenia w sprawie RRF, ze współczynnikiem zmiany klimatu na poziomie 100% lub 40%. Zwiększenie roli kolei w systemie transportowym, coraz chętniej wykorzystywanej na Dolnym Śląsku, jest istotne, bowiem kolej wykazuje mniejsze oddziaływanie w kontekście emisji gazów cieplarnianych aniżeli pozostałych sektorów transportu. Zwiększenie udziału transportu kolejowego w przewozach osobowych i towarowych jest niezbędne dla transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.</p> <p>Z kolei rozwój ścieżek rowerowych kwalifikuje się do objęcia obszarem interwencji 075 z załącznika do rozporządzenia w sprawie RRF ze współczynnikiem zmiany klimatu na poziomie 100%.</p>
<p>Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do zwiększonego niekorzystnego wpływu obecnego i spodziewanego przyszłego klimatu na samo działanie lub na ludność, przyrodę lub aktywa?</p>	<p>x</p>	<p>W ramach celu szczegółowego realizowane będą projekty dotyczące budowy, przebudowy, remontów i modernizacji dróg wojewódzkich poza siecią TEN-T, poprawiające spójność komunikacyjną regionu i subregionów, a także polegające na wyprowadzeniu ruchu tranzytowego z miast poprzez budowę obwodnic i obejść miejscowości w przebiegu dróg wojewódzkich. Finansowaniu podlegać będą również działania związane z rozwojem transportu kolejowego poza siecią TEN-T poprzez inwestycje w linie kolejowe.</p> <p>Ze względu na szerokie możliwości oddziaływania zmian klimatu na infrastrukturę i funkcjonowanie systemu transportu kolejowego, opracowany został „Plan adaptacji infrastruktury kolejowej do zmian klimatu”. Przewiduje on szereg różnych działań adaptacyjnych dla kolei, jak system monitoringu elementów</p>

	<p>infrastruktury transportowej, rozbudowę systemu SEPE, rozwój efektywnego zarządzania energią, jak eco-parking, pozyskiwanie szczegółowych danych meteorologicznych. Tego rodzaju środki adaptacyjne będą uwzględniane na etapie projektowania infrastruktury.</p> <p>Parametry infrastruktury mającej wpływ na wzrost bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym obwodnice miejscowości, będą uwzględniały zastosowanie środków zapewniających odporność na zmiany klimatu.</p>
<p>Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?</p>	<p>x</p> <p>W przypadku wszystkich planowanych przedsięwzięć przewiduje się każdorazowo ich weryfikację pod kątem konieczności uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, a także pod kątem konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, zgodnie z dyrektywą 2011/92/UE. Zagwarantuje to, że na etapie planowania, realizacji, eksploatacji i likwidacji nie będą się one przyczyniały do oddziaływania na zasoby wodne. Potencjalny wpływ prac modernizacyjnych na wody powierzchniowe lub gruntowe będzie zależny od zakresu prac oraz warunków gruntowo-wodnych otoczenia inwestycji. Ze względu na różny stan obecnie wykorzystywanych (zwłaszcza do ruchu tranzytowego) dróg biegnących przez miejscowości, brak budowy obwodnic może powodować dalsze zanieczyszczanie wód powierzchniowych poprzez brak odpowiedniego systemu oczyszczania wód opadowych spływających z terenów drogi. Ponadto ich budowa poprawi istotnie warunki bezpieczeństwa ruchu pojazdów, przyczyni się do zmniejszenia zagrożenia wystąpienia sytuacji awaryjnych dla wód w granicach przebiegu dróg. Na etapie prowadzenia inwestycji stosowane będą odpowiednie dla każdego odrębnego przypadku zasady ochrony wód: np. zbieranie wód opadowych, ich oczyszczanie i odprowadzanie do odbiorników powinny zabezpieczyć w pierwszym rzędzie zasoby wód powierzchniowych, najbardziej narażonych na potencjalne negatywne skutki zanieczyszczenia.</p> <p>W przypadku infrastruktury kolejowej, zelektryfikowanie linii kolejowych zmniejsza niebezpieczeństwo zanieczyszczenia wód substancjami ropopochodnymi na etapie ich eksploatacji. Ewentualne wymagane prace związane z odwodnieniem, które mogłyby spowodować lokalne obniżenie zwierciadła wód gruntowych, będą miały charakter krótkotrwały - po zakończeniu prac zwierciadło wody powinno ustabilizować się na bezpiecznym poziomie. Ochrona przed zanieczyszczeniami środowiska wodnego zapewniana będzie przez zastosowanie rozwiązań technicznych</p>

		<p>ograniczających rozprzestrzenianie tych zanieczyszczeń, m.in. stosowanie szczelnych systemów odwodnień, izolację gruntów przepuszczalnych w rejonie występowania wód wrażliwych oraz prawidłową gospodarkę wodno-ściekową i odpadami. Pożądanym środkiem jest zapewnienie ujęcia wód opadowych w systemy kanalizacji deszczowej z wykorzystaniem urządzeń podczyszczających.</p>
<p>Przejsie na gospodarke o obiegu zamknietym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek:</p> <p>(i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub</p> <p>(ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub</p> <p>(iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym?</p>	<p>x</p>	<p>Odpady powstawać mogą przede wszystkim na etapie prowadzenia inwestycji polegającej na budowie bądź modernizacji infrastruktury drogowej i kolejowej. Zasady postępowania z częścią tych odpadów (np. podkłady kolejowe) wynikają z obowiązującego ustawodawstwa (ustawa o odpadach). Znaczną część elementów można poddać ponownemu wykorzystaniu, jak elementy metalowe, polimerowe, tłuczeń, destrukta asfaltowy. Na etapie realizacji inwestycji podejmowane będą działania mające na celu ograniczenie ilości powstających odpadów, a zastosowane materiały będą cechować się odpowiednią trwałością. W związku z tym środek nie przyczyni się do powstania poważnych i długoterminowych szkód dla środowiska w aspekcie gospodarki obiegu zamkniętego.</p>

<p>Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?</p>	x	<p>Działania podejmowane w ramach celu szczegółowego nie doprowadzą do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby. Dopuszczane inwestycje przełożą się m.in. na poprawę płynności ruchu oraz zwiększenie poziomu korzystania ze zrównoważonych form mobilności, dzięki czemu zmniejszy się emisja zanieczyszczeń do powietrza. Stosowanie systemów wstępnego oczyszczania wód opadowych czy roztopowych pozwoli ograniczyć zanieczyszczenia do wód i gleby. Sprzyjać temu będą również: stosowanie sprawnych technicznie maszyn i środków transportu, odpowiednia organizacja placów budów, wyposażanie zapleczy budów w system odbioru i odprowadzania ścieków bytowych, itp. Budowa ścieżek rowerowych, sprzyjająca zmianie modelu mobilności, przyczyni do ograniczenia zanieczyszczenia powietrza.</p>
<p>Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?</p>	x	<p>Generalnie ochronie i odbudowie bioróżnorodności oraz ekosystemów służyć będą dokonywane przed przeprowadzeniem inwestycji oceny oddziaływania na środowisko, zgodne z dyrektywą 2011/92/UE. Oceny te pozwolą precyzyjnie określić oddziaływania, ewentualne warianty alternatywne, działania minimalizujące czy kompensujące, w odniesieniu do konkretnych projektów, z uwzględnieniem ich lokalizacji i lokalnych warunków przyrodniczych. W przypadku niektórych inwestycji w ramach dokumentacji projektowej przygotowywane będą także studia techniczno-ekonomiczno-środowiskowe. Zgodnie z istniejącymi przepisami, nie ma możliwości prowadzenia inwestycji, które mogłyby znacząco oddziaływać na obszary będące przedmiotem ochrony Natura 2000. Przy planowaniu i realizacji inwestycji, które przecinają tereny parków narodowych oraz rezerwatów przyrody, należy każdorazowo przeanalizować czy dana inwestycja narusza zakazy określone w art. 15 ustawy o ochronie przyrody oraz czy może podlegać odstępstwom od zakazów określonych w ust. 3 oraz ust. 4 ww. przepisu.</p> <p>Ewentualne negatywne oddziaływania na środowisko pod kątem bioróżnorodności i funkcjonowania ekosystemów będą minimalizowane, a także podejmowane będą działania mające im przeciwdziałać. Efektem prowadzonych inwestycji może być fragmentacja siedlisk, przerywanie ich ciągłości, czy zaburzanie korytarzy migracyjnych zwierząt. Aby przeciwdziałać negatywnemu wpływowi na środowisko, stosowana będzie kompensacja przyrodnicza, która wiąże się z renaturalizacją terenu otaczającego szlak komunikacyjny, poprawą stosunków wodnych i pozwala tworzyć odpowiednie warunki siedliskowe dla zwierząt.</p>

		W czasie prac ograniczana do minimum będzie powierzchnia zajmowana na potrzeby inwestycji, wycinka drzew i krzewów wraz z odpowiednim zabezpieczeniem roślinności znajdującej się w bezpośrednim sąsiedztwie pasa robót. Prace powinny być prowadzone przy zapewnieniu nadzoru przyrodniczego.
--	--	--

4. Priorytet Infrastruktura społeczna

4.1. Rozwój opieki zdrowotnej (Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej CP4, v; EFRR)

W zakresie niniejszego celu szczegółowego zakres wsparcia FEDS 2021-2027 jest zbieżny z zakresem inwestycji zawartym w „Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności”, tj. D1.1. Zwiększenie efektywności, dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych, D1.1.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury centrów opieki wysokospecjalistycznej i innych podmiotów leczniczych, D1.1.2. Przyspieszenie procesów transformacji cyfrowej ochrony zdrowia poprzez dalszy rozwój usług cyfrowych w ochronie zdrowia, a także D1.2. Zwiększenie efektywności, dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych podmiotów leczniczych na poziomie powiatowym, D1.2.1 Rozwój i modernizacja infrastruktury podmiotów leczniczych na poziomie powiatowym. Dla zawartych w KPO zapisów dokonano oceny DNSH zgodnie z wytycznymi Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności, której wynik wskazuje na ich zgodność z zasadą „nie czyni poważnych szkód” w odniesieniu do wszystkich celów środowiskowych. W związku z tym uznaje się, że również zakres wsparcia FEDS 2021-2027, obejmujący rozwój opieki zdrowotnej, jest zgodny z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.

4.2. Zrównoważona turystyka i kultura (Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych CP4, vi; EFRR)

Cel szczegółowy Zrównoważona turystyka i kultura w dużej mierze wykazuje spójność z Reformą A1.2. Dalsze ograniczenia obciążeń regulacyjnych i administracyjnych, stanowiącą element Krajowego Planu Odbudowy. W zakresie celu szczegółowego przewidziano wsparcie prowadzonych lub współprowadzonych przez samorząd województwa instytucji kultury w zakresie ich przebudowy i wyposażenia, rozbudowy bądź innych działań związanych z ich rozwojem. Ponadto zakłada się inwestycje w infrastrukturę rowerową ukierunkowaną na rozwój ruchu rowerowego, wraz

z infrastrukturą towarzyszącą, na którą składać się będą: toalety, wiaty, punkty naprawy rowerów czy parkingi. Rozwojowi turystyki będzie też służyć przewidziany rozwój szlaków kajakowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Ze względu na to, że zakres FEDS 2021-2027 jest szerszy, poniżej dokonano analizy celu szczegółowego Zrównoważona turystyka i kultura zgodnie z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

Tabela 13 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Zrównoważona turystyka i kultura

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu	x		
Adaptacja do zmian klimatu	x		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich	x		
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling	x		
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola	x		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów	x		

Tabela 14 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Zrównoważona turystyka i kultura

Pytania	Nie	Uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	x	Wsparcie objęte zostaną instytucje kultury o znaczeniu regionalnym, prowadzone lub współprowadzone przez samorząd województwa, w zakresie ich rozbudowy czy przebudowy. Wsparcie będą mogły uzyskać działania ukierunkowane na inwestycje w infrastrukturę rowerową sprzyjającą rozwojowi ruchu turystycznego. Uzupełniającym zakresem będzie wsparcie infrastruktury towarzyszącej. Ponadto wsparcie skierowane będzie na działania dotyczące rozwoju turystycznych szlaków kajakowych.

		<p>Działania w ramach celu szczegółowego nie będą wpływały na możliwość osiągnięcia celu środowiskowego. Dotyczyć będą rozszerzenia działalności instytucji kultury, który znacząco ucierpiał w efekcie pandemii Covid-19 i niezbędnych ograniczeń udziału w imprezach kulturalnych. Inwestycje w zakresie infrastruktury turystycznej będą realizowane zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, w tym preferowane będzie stosowanie rozwiązań proekologicznych. Lokalizacja prowadzonych inwestycji będzie uzgadniana z instytucjami odpowiedzialnymi za ochronę środowiska. Ewentualne negatywne oddziaływania, które mogą się pojawić na etapie prowadzenia prac budowlanych (jak zwiększenie ruchu dużych pojazdów), będą miały charakter krótkotrwały i ustąpią po zakończeniu inwestycji. W czasie prowadzenia prac będą stosowane rozwiązania zmniejszające niekorzystne oddziaływania poprzez wybór lokalizacji placów budów, zabezpieczanie miejsc przechowywania sprzętu budowlanego, zraszanie placu budowy, itp.</p>
<p>Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do zwiększonego niekorzystnego wpływu obecnego i spodziewanego przyszłego klimatu na samo działanie lub na ludność, przyrodę lub aktywa?</p>	<p>x</p>	<p>Wsparcie inwestycyjne infrastruktury turystycznej, kulturalnej, rowerowej i kajakowej będzie obejmować również wdrożenie ekologicznych rozwiązań (jak zielona infrastruktura, gospodarowanie odpadami, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii), zasadę poszanowania środowiska naturalnego oraz dążenia do neutralności klimatycznej określonej w Europejskim Zielonym Ładzie.</p>
<p>Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub</p>	<p>x</p>	<p>Środek nie wpływa i nie uniemożliwia osiągnięcia dobrego stanu lub dobrego potencjału wód, zgodnie z wymogami ramowej dyrektywy wodnej. Zgodnie z przepisami prawa, w procesach inwestycyjnych wszystkie podmioty obowiązane są do dotrzymania ustalonych poziomów i limitów określonych w pozwoleniach wodnoprawnych, a także wymagane jest przeprowadzenie poprzedzających prowadzenie prac budowlanych badań hydrogeologicznych i przedstawienie innych dokumentów wymaganych przepisami Prawa wodnego.</p>

<p>(ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?</p>		
<p>Przejsie na gospodarke o obiegu zamknietym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek:</p> <p>(i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub</p> <p>(ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub</p> <p>(iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym?</p>	<p>x</p>	<p>W ramach celu szczegółowego wsparciem objęte zostaną instytucje kultury o znaczeniu regionalnym, prowadzone lub współprowadzone przez samorząd województwa, w zakresie ich rozbudowy i przebudowy. Wsparcie będą mogły uzyskać działania skierowane na inwestycje w infrastrukturę rowerową sprzyjającą rozwojowi ruchu turystycznego. Uzupełniającym zakresem będzie wsparcie infrastruktury towarzyszącej. Ponadto wsparcie skierowane będzie na działania dotyczące rozwoju turystycznych szlaków kajakowych. Powyższe inwestycje będą realizowane zgodnie z zasadami zrównoważonych produktów oraz hierarchią postępowania z odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania powstawaniu odpadów w trakcie prowadzenia prac.</p>
<p>Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola:</p>	<p>x</p>	<p>Inwestycje będą prowadzone po dokonaniu uzgodnień i uzyskaniu niezbędnych zgód środowiskowych. Wybór lokalizacji konkretnych przedsięwzięć oraz stosowanych w czasie prac technologii będą miały na celu ograniczenie strat i negatywnych oddziaływań na</p>

Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		środowisko. W czasie prowadzenia prac budowlanych będzie zachowywana szczególna dbałość, aby zminimalizować ryzyko wystąpienia nawet krótkotrwałych i w pełni odwracalnych negatywnych oddziaływań na środowisko przez właściwe zabezpieczenie miejsca prowadzenia robót.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	Potencjalne negatywne oddziaływania wskazanych działań będą wynikały z możliwości zajęcia istniejących terenów zieleni pod planowane elementy infrastruktury, wycinki drzew lub uszkodzenia ich systemów korzeniowych. Lokalizacja małej infrastruktury będzie wybierana w sposób, który nie dopuści do niszczenia stanowisk chronionych gatunków roślin i zwierząt, a także do płoszenia zwierząt czy ograniczenia ich migracji wskutek wzmożonego ruchu turystycznego. W wymaganych prawem sytuacjach przeprowadzane będą procedury oceny oddziaływania konkretnych zaplanowanych inwestycji na środowisko wraz z analizą różnych wariantów, pozwalającą wybrać taki przebieg inwestycji, który w najmniejszym stopniu będzie oddziaływał negatywnie na środowisko.

5. Priorytet Rozwój terytorialny

5.1. Zrównoważony rozwój terytorialny (Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich CP5, i EFRR)

Tabela 15 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czynić poważnych szkód” dla celu szczegółowego Zrównoważony rozwój terytorialny

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiążą się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czynić poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu	x		
Adaptacja do zmian klimatu	x		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich	x		

Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling	x		
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola	x		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów	x		

Tabela 16 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Zrównoważony rozwój terytorialny

Pytania	Nie	Uzasadnienie merytoryczne
<p>Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?</p>	x	<p>Interwencja w ramach celu szczegółowego będzie skupiała się na rozwoju i promowaniu publicznych walorów turystycznych, jak również promowaniu i ochronie materialnego dziedzictwa kulturowego i rozwoju instytucji kultury. Wsparcie uzyskają także działania związane z fizyczną odnową i bezpieczeństwem przestrzeni publicznych. Współfinansowane będą działania z zakresu ochrony, rozwoju i promowania dziedzictwa naturalnego i kulturowego, w szczególności w zakresie szlaków turystycznych, miejsc wypoczynku i rekreacji przyczyniających się do ochrony przyrody. Dopuszcza się budowę energooszczędnego oświetlenia ulicznego bądź jego modernizację. Wspierane będą również projekty polegające na budowie nowych i modernizacji istniejących dróg, zwłaszcza służących rozwojowi rynku pracy i gospodarki lokalnej.</p> <p>Działania w ramach celu szczegółowego nie będą wpływały negatywnie na możliwość osiągnięcia celu środowiskowego. Inwestycje będą realizowane zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, w tym preferowane będzie stosowanie rozwiązań proekologicznych. Lokalizacja prowadzonych inwestycji będzie uzgadniana z instytucjami odpowiedzialnymi za ochronę środowiska. Ewentualne negatywne oddziaływania, które mogą się pojawić na etapie prowadzenia prac budowlanych (jak zwiększenie ruchu dużych pojazdów), będą miały charakter krótkotrwały i ustąpią po zakończeniu inwestycji. W czasie prowadzenia prac będą stosowane rozwiązania zmniejszające niekorzystne oddziaływania poprzez wybór lokalizacji placów budów, zabezpieczanie miejsc przechowywania sprzętu budowlanego, zraszanie placu budowy, itp. Tworzenie zielonej i niebieskiej infrastruktury w długim okresie przyczyni się do łagodzenia zmian klimatu, głównie poprzez ograniczenie emisji pyłów i gazów</p>

		<p>cieplarnianych wynikające z rozwoju terenów zielonych. Rozbudowa sieci drogowej przyczyni się do ograniczania lub wyeliminowania emisji skumulowanej.</p>
<p>Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do zwiększonego niekorzystnego wpływu obecnego i spodziewanego przyszłego klimatu na samo działanie lub na ludność, przyrodę lub aktywa?</p>	<p>x</p>	<p>Działania realizowane będą na obszarach miast i ich obszarach funkcjonalnych (w tym na obszarach wiejskich). Środki będą przeznaczone na realizację kluczowych przedsięwzięć wynikających ze strategii/planów działań ZIT/IIT, istotnych z punktu widzenia rozwoju miast, gmin, powiatów oraz ich obszarów funkcjonalnych. Wsparcie inwestycyjne będzie obejmować również wdrożenie ekologicznych rozwiązań (zielona infrastruktura, gospodarowanie odpadami, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii), zasadę poszanowania środowiska naturalnego oraz dążenie do neutralności klimatycznej wpisanej w założenia Europejskiego Zielonego Ładu. Jest to tym istotniejsze, że dominującym obszarem realizacji przedsięwzięć w ramach tego celu szczegółowego będą miasta, w których kumulują się problemy środowiskowe, w tym niska emisja. Realizowane działania muszą pozostawać w zgodzie z obecnymi trendami w projektowaniu przestrzeni publicznych, m.in. przeciwdziałaniem ich nadmiernemu „betonowaniu” na rzecz rozwoju powierzchni zielonych, pozwalających ograniczyć występowanie zjawiska miejskich wysp ciepła. W związku z coraz częściej występującymi gwałtownymi zjawiskami pogodowymi, w tym ulewami, szczególnie ważne będzie zaprojektowanie i wykonanie właściwego odwodnienia infrastruktury drogowej, które zapobiegnie zalewaniu dróg i wymywaniu podbudowy. Zieleń izolacyjna komponowana może być piętrowo (zieleń niska, średnia, wysoka), dzięki czemu zwiększona zostanie odporność na silne wiatry. Zastosowane materiały i technologie zapewnią będą odporność dróg na działanie wysokich i niskich temperatur.</p>
<p>Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód</p>	<p>x</p>	<p>Środek nie wpływa i nie uniemożliwia osiągnięcia dobrego stanu lub dobrego potencjału jednolitych części wód, zgodnie z wymogami ramowej dyrektywy wodnej. Zgodnie z przepisami prawa, w procesach inwestycyjnych wszystkie podmioty obowiązane są do dotrzymania ustalonych dla indywidualnych przypadków poziomów i limitów określonych w pozwoleniach wodnoprawnych, a także przeprowadzenia wcześniejszych badań hydrogeologicznych i przedstawienia innych dokumentów wymaganych przepisami Prawa wodnego. Prace budowlane prowadzone muszą być w taki sposób, aby nie dopuścić do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych.</p>

<p>powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?</p>		<p>Dodatkowo pozytywnie na jakość wód przełożą się elementy zielonej i niebieskiej infrastruktury. Ewentualne negatywne oddziaływania będą miały jedynie charakter przejściowy, związany z wykopami, zakłóceniem stosunków wód powierzchniowych i podziemnych (czasowe odwodnienia) w czasie prowadzenia prac budowlanych i możliwością zanieczyszczenia wód przez zanieczyszczenia powierzchniowe, osady i substancje w przypadku awarii sprzętu budowlanego. Jednak inwestorzy zobowiązani będą do ograniczania czy wręcz eliminowania tego rodzaju zagrożeń. Każdorazowo prace budowlane - zwłaszcza polegające na budowie dróg - będą wymagały zidentyfikowania lokalnych ujęć wód i ustalenia dla nich stref ochronnych, stosowania sprawnych technicznie maszyn i środków transportu w czasie budowy, zabezpieczenia terenu bazy materiałowo-sprzętowej oraz wykonania rekultywacji terenów po zakończeniu prac.</p>
<p>Przejsie na gospodarke o obiegu zamknietym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie</p>	<p>x</p>	<p>Działania będą skupiały się na rozwoju i promowaniu publicznych walorów turystycznych, jak również promowaniu i ochronie materialnego dziedzictwa kulturowego i rozwoju instytucji kultury. Wsparcie uzyskają także działania związane z fizyczną odnową i bezpieczeństwem przestrzeni publicznych. Współfinansowane będą działania z zakresu ochrony, rozwoju i promowania dziedzictwa naturalnego i kulturowego, w szczególności w zakresie szlaków turystycznych, miejsc wypoczynku i rekreacji. Inwestycje w ramach celu szczegółowego będą realizowane zgodnie z zasadami zrównoważonych produktów oraz hierarchią postępowania z odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania powstawaniu odpadów w trakcie prowadzenia prac oraz zapewnieniem jak największego stopnia recyklingu i przygotowania do ponownego przetworzenia wygenerowanych odpadów. W budownictwie i drogownictwie można zadbać o wykorzystywanie w jak największym stopniu kruszyw z recyklingu. Humus z terenów zajmowanych np. pod drogę można wykorzystać do umacniania skarp i urządzania terenów zieleni. Są to tylko przykładowe narzędzia, które można stosować na etapie realizacji inwestycji budowlanych/.</p>

<p>zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub</p> <p>(iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym?</p>		
<p>Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola:</p> <p>Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?</p>	x	<p>Inwestycje będą prowadzone po dokonaniu uzgodnień i uzyskaniu niezbędnych zgód środowiskowych. Wybór lokalizacji konkretnych przedsięwzięć oraz stosowanych w czasie prac technologii będą miały na celu ograniczenie strat i negatywnych oddziaływań na środowisko. W czasie prowadzenia prac budowlanych będzie zachowywana szczególna dbałość o zminimalizowanie ryzyka wystąpienia nawet krótkotrwałych i w pełni odwracalnych negatywnych oddziaływań na środowisko przez właściwe zabezpieczenie miejsca prowadzenia robót. Stosowanie nasadzeń pozwoli na ograniczenie rozprzestrzeniania ewentualnych zanieczyszczeń.</p>
<p>Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek:</p> <p>(i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub</p> <p>(ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?</p>	x	<p>Potencjalne negatywne oddziaływania wskazanych działań będą wynikały z możliwości zajęcia istniejących terenów zieleni pod planowane elementy infrastruktury, wycinki drzew lub uszkodzenia ich systemów korzeniowych. Lokalizacja infrastruktury będzie wybierana w taki sposób, aby nie dopuścić do niszczenia stanowisk chronionych gatunków roślin i zwierząt, a także do płoszenia zwierząt czy ograniczenia ich migracji wskutek wzmożonego ruchu turystycznego. Prace prowadzone powinny być na możliwie najmniejszym terenie, aby ograniczyć zajmowanie siedlisk. W wymaganych prawem sytuacjach przeprowadzane będą procedury oceny oddziaływania konkretnych zaplanowanych inwestycji na środowisko wraz z analizą różnych wariantów, pozwalającą wybrać taki przebieg inwestycji, który w najmniejszym stopniu będzie oddziaływał negatywnie na środowisko. Budowa oraz modernizacja energooszczędnego oświetlenia oznacza zmniejszenie liczby punktów świetlnych rtęciowych, które są niekorzystne z punktu widzenia np. nietoperzy (powodują bowiem koncentrację wokół punktu świetlnego owadów i co za tym idzie - polujących na nie nietoperzy, które w efekcie mogą padać ofiarami kolizji z pojazdami).</p>

6. Rynek pracy i włączenie społeczne

6.1. Aktywizacja osób na rynku pracy (Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej CP4, a; EFS+)

Tabela 17 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czynić poważnych szkód” dla celu szczegółowego Aktywizacja osób na rynku pracy

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czynić poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	Działania planowane w ramach przedmiotowego celu mają zwiększać szanse na zatrudnienie osób pozostających bez pracy oraz osób poszukujących pracy. Wsparcie kierowane będzie do wszystkich osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym zwłaszcza do osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy: kobiet, osób młodych (w szczególności z grupy NEET, osób swamotnie wychowujących dzieci, osób opuszczających pieczę zastępczą, migrantów), osób starszych, osób długotrwale bezrobotnych, osób o niskich kwalifikacjach i kompetencjach oraz osób z niepełnosprawnościami. Finansowane będą działania na rzecz promowania samozatrudnienia. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na łagodzenie zmian klimatu i nie wiążą się z emisją gazów cieplarnianych.
Adaptacja do zmian klimatu		x	Wsparcie w ramach tego celu ma zwiększać szanse na zatrudnienie osób pozostających bez pracy oraz osób poszukujących pracy. Działania realizowane w ramach celu

			szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na adaptację do zmian klimatu i nie doprowadzą bezpośrednio do niekorzystnego wpływu na przyszły klimat, ludność, przyrodę lub aktywa.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	Planowane w ramach tego celu wsparcie ma zwiększać szanse na zatrudnienie osób pozostających bez pracy oraz osób poszukujących pracy. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zrównoważone wykorzystywanie i ochronę zasobów wodnych i morskich, co oznacza, że nie będą zagrażały dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych, lub dobremu stanowi środowiska wód morskich.
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	W ramach przedmiotowego celu szczegółowego wsparcie ma zwiększać szanse na zatrudnienie osób pozostających bez pracy oraz osób poszukujących pracy, w tym przede wszystkim osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz przy promocji samozatrudnienia. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling. Realizacja celu szczegółowego nie doprowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów ani do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do

			minimum za pomocą odpowiednich środków, jak również nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym.
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola		x	Przewidywane wsparcie w ramach tego celu ma zwiększać szanse na zatrudnienie osób pozostających bez pracy oraz osób poszukujących pracy. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrolę, jak również na istotne zwiększenie poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów		x	Udzielane wsparcie w ramach tego celu ma zwiększać szanse na zatrudnienie osób pozostających bez pracy oraz osób poszukujących pracy, a działania kierowane będą do wszystkich osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym zwłaszcza do osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy oraz podjęcie samozatrudnienia. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na ochronę i odbudowę bioróżnorodności i ekosystemów, nie będą również w znacznym stopniu negatywnie wpływać na stan i odporność ekosystemów oraz zachowanie siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii Europejskiej.

Na liście kontrolnej dla **celu szczegółowego Aktywizacja osób na rynku pracy** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyni poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie ma konieczności sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.

6.2. Rozwój instytucji rynku pracy (Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy CP4, b; EFS+)

Tabela 18 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyń poważnych szkód” dla celu szczegółowego Rozwój instytucji rynku pracy

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyń poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	Celem działań będzie doskonalenie potencjału instytucji rynku pracy na wszystkich poziomach, szczególnie wobec konieczności dostosowania usług do zmieniającego się rynku pracy. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na łagodzenie zmian klimatu, ponieważ nie doprowadzą do znacznych emisji gazów cieplarnianych.
Adaptacja do zmian klimatu		x	Działania w ramach celu szczegółowego będą ukierunkowane na doskonalenie potencjału instytucji rynku pracy na wszystkich poziomach. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na adaptację do zmian klimatu i nie doprowadzą bezpośrednio do zwiększonego niekorzystnego wpływu na przyszły klimat, ludność, przyrodę lub aktywa.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	Planowane działania będą miały na celu doskonalenie potencjału instytucji rynku pracy na wszystkich poziomach. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zrównoważone wykorzystywanie i ochronę zasobów wodnych i morskich, tzn. nie będą

			zagrażały dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub dobremu stanowi środowiska wód morskich.
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	Celem działań będzie doskonalenie potencjału instytucji rynku pracy na wszystkich poziomach. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling. Realizacja celu szczegółowego nie doprowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów ani do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków, jak również nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym.
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola		x	Podstawowym celem działań będzie doskonalenie potencjału instytucji rynku pracy na wszystkich poziomach. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrolę, jak również na istotne zwiększenie poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów		x	Działania będą miały na celu doskonalenie potencjału instytucji rynku pracy na wszystkich poziomach. Nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na ochronę i odbudowę

			bioróżnorodności i ekosystemów, nie będą również w znacznym stopniu szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów ani dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii Europejskiej.
--	--	--	---

Na liście kontrolnej dla **celu szczegółowego Rozwój instytucji rynku pracy** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie ma konieczności sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

6.3. Adaptacja do zmian na rynku pracy (Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględni zagrożenia dla zdrowia CP4, d; EFS+)

Tabela 19 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Adaptacja do zmian na rynku pracy

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiążą się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	Wsparcie w ramach celu ukierunkowane będzie na rzecz pracodawców i ich pracowników. Obejmie rozwój kompetencji pracowników zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami pracodawców oraz kompleksowe usługi rozwojowe odpowiadające na ich potrzeby. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na łagodzenie zmian klimatu, ponieważ nie doprowadzą do znacznych emisji gazów cieplarnianych.
Adaptacja do zmian klimatu		x	Działania planowane w ramach celu obejmą rozwój kompetencji pracowników zgodnie

			z potrzebami pracodawców oraz kompleksowe usługi rozwojowe. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na adaptację do zmian klimatu i nie doprowadzą bezpośrednio do zwiększonego niekorzystnego wpływu na przyszły klimat, ludność, przyrodę lub aktywa.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	Planowane wsparcie ukierunkowane rozwój kompetencji pracowników zgodnie z potrzebami pracodawców oraz kompleksowe usługi rozwojowe. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zrównoważone wykorzystywanie i ochronę zasobów wodnych i morskich, tzn. nie będą zagrażały dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub dobremu stanowi środowiska wód morskich.
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	W ramach przedmiotowego celu szczegółowego wsparcie ukierunkowane będzie na rzecz pracodawców i ich pracowników, obejmie rozwój kompetencji pracowników oraz kompleksowe usługi rozwojowe. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling. Realizacja celu szczegółowego nie doprowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów ani do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu

			<p>życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków, jak również nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym.</p>
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola		x	<p>Działania podejmowane w ramach celu będą ukierunkowane na rzecz pracodawców i ich pracowników i obejmą rozwój kompetencji pracowników oraz kompleksowe usługi rozwojowe. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrolę ani na istotne zwiększenie poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby.</p>
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów		x	<p>Planowane wsparcie ukierunkowane będzie na rzecz pracodawców i pracowników i obejmie rozwój kompetencji pracowników zgodnie z potrzebami pracodawców oraz kompleksowe usługi rozwojowe. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na ochronę i odbudowę bioróżnorodności i ekosystemów. Nie będą również w znacznym stopniu szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów ani dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii Europejskiej.</p>

Na liście kontrolnej dla **celu szczegółowego Adaptacja do zmian na rynku pracy** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie ma konieczności sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

6.4. Aktywna integracja (Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji CP4, h; EFS+)

Tabela 20 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czynić poważnych szkód” dla celu szczegółowego Aktywna integracja

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czynić poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	<p>W zakresie aktywnej integracji działania obejmować będą osoby, rodziny, społeczności lokalne zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie, a także osoby bierne zawodowo, z wykorzystaniem: metod pracy indywidualnej i środowiskowej oraz głównych instrumentów aktywizacji: społecznej, edukacyjnej, zdrowotnej i zawodowej, instrumentów towarzyszących, związanych m.in. z poprawą warunków mieszkaniowych, uczestnictwem w kulturze, sporcie, rekreacji, itd. Uczestnikom oferowane będą usługi poradnictwa specjalistycznego, związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów w tych obszarach oraz usługi w zakresie rozwoju e-kompetencji. Kolejnym kierunkiem działań będzie wsparcie sektora ekonomii społecznej. Ze względu na niekorzystne zmiany klimatu, w projektach realizowanych w ramach niniejszego celu możliwe będzie włączenie działań towarzyszących, mających na celu wzmocnienie świadomości w zakresie konieczności oszczędnego korzystania z energii, racjonalnego gospodarowania zasobami oraz stosowania niskoemisyjnych źródeł energii. Dopuszczono możliwość świadczenia biernych form pomocy</p>

		<p>społecznej, np. poprzez przekazanie uczestnikom ubrań czy artykułów higienicznych. Możliwe do realizacji będą inicjatywy lokalne przyczyniające się do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu mieszkańców, w tym przede wszystkim narażonych na marginalizację, oraz w postaci działań o charakterze antydyskryminacyjnym.</p> <p>Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na łagodzenie zmian klimatu, ponieważ nie doprowadzą do znacznych emisji gazów cieplarnianych.</p>
Adaptacja do zmian klimatu	x	<p>Działania w zakresie aktywnej integracji obejmować będą osoby, rodziny, społeczności lokalne zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie, a także osoby bierne zawodowo, przy wykorzystaniu metod pracy indywidualnej oraz środowiskowej. Ze względu na niekorzystne zmiany klimatu, w projektach realizowanych w ramach niniejszego celu możliwe będzie włączenie działań towarzyszących, mających na celu wzmocnienie świadomości w zakresie konieczności oszczędnego korzystania z energii, racjonalnego gospodarowania zasobami oraz stosowania niskoemisyjnych źródeł energii - z uwzględnieniem ich znaczenia do adaptowania osób oraz ich siedzib do skutków zmian klimatycznych.</p> <p>Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na adaptację do zmian klimatu i nie doprowadzą bezpośrednio do zwiększonego niekorzystnego wpływu na przyszły klimat, ludność, przyrodę lub aktywa.</p>

<p>Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich</p>		<p>x</p>	<p>Wsparcie w zakresie aktywnej integracji obejmować będzie poszczególne osoby, rodziny, społeczności lokalne zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie, a także osoby bierne zawodowo, przy wykorzystaniu metod pracy indywidualnej oraz środowiskowej. Ze względu na niekorzystne zmiany klimatu, w projektach realizowanych w ramach niniejszego celu możliwe będzie włączenie działań towarzyszących, ukierunkowanych na wzmacnianie świadomości w zakresie konieczności oszczędnego korzystania z energii, racjonalnego gospodarowania zasobami oraz stosowania niskoemisyjnych źródeł energii. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zrównoważone wykorzystywanie i ochronę zasobów wodnych i morskich, tzn. nie będą zagrażały dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub dobremu stanowi środowiska wód morskich.</p>
<p>Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling</p>		<p>x</p>	<p>W zakresie aktywnej integracji wsparciem objęte będą poszczególne osoby, rodziny, społeczności lokalne zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie, a także osoby bierne zawodowo, przy wykorzystaniu metod pracy indywidualnej oraz środowiskowej. Ze względu na niekorzystne zmiany klimatu, w projektach realizowanych w ramach niniejszego celu możliwe będzie włączenie działań towarzyszących, mających na celu wzmacnianie świadomości w zakresie konieczności oszczędnego korzystania z energii, racjonalnego gospodarowania zasobami oraz stosowania niskoemisyjnych źródeł energii. Działania realizowane</p>

		<p>w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling. Realizacja celu szczegółowego nie doprowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów i nie doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków, jak również nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym.</p>
<p>Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola</p>	<p>x</p>	<p>Działania w ramach przedmiotowego celu w zakresie aktywnej integracji działania obejmować będą poszczególne osoby, rodziny, społeczności lokalne zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie, a także osoby bierne zawodowo, przy wykorzystaniu metod pracy indywidualnej oraz środowiskowej. Ze względu na niekorzystne zmiany klimatu, w projektach realizowanych w ramach niniejszego celu możliwe będzie włączenie działań towarzyszących mających na celu wzmacnianie świadomości w zakresie konieczności oszczędnego korzystania z energii, racjonalnego gospodarowania zasobami oraz stosowania niskoemisyjnych źródeł energii. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrolę, jak również na istotne</p>

			zwiększenie poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów		x	W zakresie aktywnej integracji działania obejmować będą poszczególne osoby, rodziny, społeczności lokalne zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie, a także osoby bierne zawodowo, przy wykorzystaniu metod pracy indywidualnej oraz środowiskowej. Ze względu na niekorzystne zmiany klimatu, w projektach realizowanych w ramach niniejszego celu możliwe będzie włączenie działań towarzyszących mających na celu wzmacnianie świadomości w zakresie konieczności oszczędnego korzystania z energii, racjonalnego gospodarowania zasobami oraz stosowania niskoemisyjnych źródeł energii. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na ochronę i odbudowę bioróżnorodności i ekosystemów, nie będą również w znacznym stopniu szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów ani dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii Europejskiej.

Na liście kontrolnej dla **celu szczegółowego Aktywna integracja** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie ma konieczności sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

6.5. Integracja migrantów (Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów CP4, i; EFS+)

Tabela 21 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czynić poważnych szkód” dla celu szczegółowego Integracja migrantów

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czynić poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	Wsparcie w ramach przedmiotowego celu ukierunkowane będzie na działania wzmacniające integrację społeczną oraz zawodową obywateli państw trzecich, świadczenie skierowanych do nich usług społecznych (w szczególności w formie mieszkalnictwa wspomaganego), działania na rzecz społeczności przyjmującej, budowanie instytucjonalnego i wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej struktur pomocy społecznej, rynku pracy, systemu edukacji oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego, a także finansowanie tworzenia i funkcjonowania nowych punktów pomocowych. Wskazane działania będą realizowane w formie usług pozwalających im na pełniejsze funkcjonowanie w polskim społeczeństwie. Jednocześnie podejmowane w ramach celu szczegółowego działania nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na łagodzenie zmian klimatu, ponieważ nie doprowadzą do znacznych emisji gazów cieplarnianych.
Adaptacja do zmian klimatu		x	W ramach celu wsparcie ukierunkowane będzie na działania wzmacniające integrację społeczną i zawodową obywateli państw trzecich oraz inne ww. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego

			przewidywalnego wpływu na adaptację do zmian klimatu i nie doprowadzą bezpośrednio do zwiększonego niekorzystnego wpływu na przyszły klimat, ludność, przyrodę lub aktywa.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	Działania w ramach przedmiotowego celu ukierunkowane będą na wspieranie integracji społecznej i zawodowej obywateli państw trzecich oraz inne ww. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zrównoważone wykorzystywanie i ochronę zasobów wodnych i morskich, tzn. nie będą zagrażały dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub dobremu stanowi środowiska wód morskich.
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	Działania planowane w ramach celu będą wspierały integrację społeczną i zawodową obywateli państw trzecich oraz inne ww. Nie będą one miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling. Realizacja celu szczegółowego nie doprowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów i nie doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków, jak również nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym.

Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola		x	Wsparcie ukierunkowane będzie na działania wspierające integrację obywateli państw trzecich. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrolę, jak również na istotne zwiększenie poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów		x	Działania ukierunkowane będą na wspieranie integracji obywateli państw trzecich. Nie będą one miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na ochronę i odbudowę bioróżnorodności i ekosystemów, nie będą również w znacznym stopniu szkodliwe dla zachowania dobrego stanu i odporności ekosystemów ani zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii Europejskiej.

Na liście kontrolnej dla **celu szczegółowego Integracja migrantów** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyni poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie ma konieczności sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.

6.6. Rozwój usług społecznych i zdrowotnych (Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej CP4,k; EFS+)

Tabela 22 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czynić poważnych szkód” dla celu szczegółowego Rozwój usług społecznych i zdrowotnych

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czynić poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	Wsparcie w ramach celu ukierunkowane będzie m.in. na proces deinstytucjonalizacji podmiotów oferujących wsparcie całodobowe, świadczenie spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych i zdrowotnych, skierowanych do osób wymagających pomocy m.in. z powodu wieku, niepełnosprawności, długotrwałej choroby czy też problemów zdrowia psychicznego. Ponadto finansowane będą działania dotyczące wzmacniania dialogu społecznego i obywatelskiego. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na łagodzenie zmian klimatu, ponieważ nie doprowadzą do znacznych emisji gazów cieplarnianych.
Adaptacja do zmian klimatu		x	Działania ukierunkowane będą m.in. na deinstytucjonalizację całodobowych instytucji, świadczenie spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych i zdrowotnych oraz wsparcie dialogu społecznego i obywatelskiego. Działania te nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na adaptację do zmian klimatu i nie doprowadzą bezpośrednio do zwiększonego

			niekorzystnego wpływu na przyszły klimat, ludność, przyrodę lub aktywa.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	W ramach celu wsparcie ukierunkowane będzie m.in. na deinstytucjonalizację całodobowych instytucji, świadczenie spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych i zdrowotnych oraz wsparcie dialogu społecznego i obywatelskiego. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zrównoważone wykorzystywanie i ochronę zasobów wodnych i morskich, tzn. nie będą zagrażały dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub dobremu stanowi środowiska wód morskich.
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	Działania w ramach celu ukierunkowane będą m.in. na deinstytucjonalizację całodobowych instytucji, świadczenie spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych i zdrowotnych oraz wsparcie dialogu społecznego i obywatelskiego. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling. Realizacja celu szczegółowego nie doprowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów ani do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków ani nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla środowiska

			w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym.
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola		x	Planowane w ramach przedmiotowego celu wsparcie ukierunkowane będzie m.in. na deinstytucjonalizację całodobowych instytucji, świadczenie spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych i zdrowotnych oraz wsparcie dialogu społecznego i obywatelskiego. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrolę, jak również na istotne zwiększenie poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów		x	Wsparcie w ramach celu ukierunkowane będzie m.in. na deinstytucjonalizację całodobowych instytucji, świadczenie spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych i zdrowotnych oraz wsparcie dialogu społecznego i obywatelskiego. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na ochronę i odbudowę bioróżnorodności i ekosystemów. Nie będą również w znacznym stopniu szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów ani dla zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii Europejskiej.

Na liście kontrolnej dla **celu szczegółowego Rozwój usług społecznych i zdrowotnych** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyń poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie ma konieczności sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyń poważnych szkód”.

6.7. Wspieranie włączenia społecznego (Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci CP4, I; EFS+)

Tabela 23 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Wspieranie włączenia społecznego

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	W ramach celu będą realizowane działania na rzecz rozwoju usług społecznych, w tym m.in. wsparcie usług na rzecz rodziny i systemu pieczy zastępczej, wsparcie usług w zakresie przeciwdziałania przemocy, działania na rzecz profilaktyki bezdomności/wykluczenia mieszkaniowego oraz wsparcie usług dla osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym, działania skierowane do dzieci i młodzieży (oraz ich otoczenia) na rzecz profilaktyki uzależnień oraz usług wsparcia dla uzależnionych, podnoszenie kompetencji kadr, projekty skierowane do osób przebywających w Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych itp., rozwój mieszkalnictwa wspomaganego, adaptowalnego i tymczasowego, mieszkań chronionych i wytchnieniowych. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na łagodzenie zmian klimatu, ponieważ nie doprowadzą do znacznych emisji gazów cieplarnianych.
Adaptacja do zmian klimatu		x	Planowane działania będą realizowane na rzecz rozwoju usług społecznych, w tym m.in. wsparcia usług na rzecz rodziny, systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy, profilaktykę bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego, profilaktykę

			uzależnień oraz usługi wsparcia dla uzależnionych. Działania te nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na adaptację do zmian klimatu i nie doprowadzą bezpośrednio do zwiększonego niekorzystnego wpływu na przyszły klimat, ludność, przyrodę lub aktywa.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	Wsparcie będzie ukierunkowane na rozwój usług społecznych, w tym m.in. wsparcia usług na rzecz rodziny, systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy, profilaktyki bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego, profilaktyki uzależnień oraz usług wsparcia dla uzależnionych. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zrównoważone wykorzystywanie i ochronę zasobów wodnych i morskich, tzn. nie będą zagrażały dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub dobremu stanowi środowiska wód morskich.
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	W ramach celu wspierane będą działania na rzecz rozwoju usług społecznych, w tym m.in. wsparcia usług na rzecz rodziny, systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy, profilaktyki bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego, profilaktyki uzależnień oraz usług wsparcia dla uzależnionych. Działania te nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling. Realizacja celu szczegółowego nie doprowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów ani do poważnej nieefektywności w zakresie

			<p>bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków, jak również nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym.</p>
<p>Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola</p>		<p>x</p>	<p>W ramach celu będą realizowane działania na rzecz rozwoju usług społecznych, w tym m.in. wsparcie usług na rzecz rodziny, systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy, profilaktyki bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego, profilaktyki uzależnień oraz usług wsparcia dla uzależnionych. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrolę, jak również na istotne zwiększenie poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby.</p>
<p>Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów</p>		<p>x</p>	<p>Działania planowane do realizacji w ramach celu będą ukierunkowane na rozwój usług społecznych, w tym m.in. wsparcie usług na rzecz rodziny, systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałanie przemocy, profilaktykę bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego, profilaktyki uzależnień oraz usługi wsparcia dla uzależnionych. Działania te nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na ochronę i odbudowę bioróżnorodności i ekosystemów. Nie będą również w znacznym stopniu szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów ani zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii Europejskiej.</p>

Na liście kontrolnej dla **celu szczegółowego Wspieranie włączenia społecznego** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie ma konieczności sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

7. Edukacja

7.1. Dostęp do edukacji (Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami CP4, f; EFS+)

Tabela 24 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Dostęp do edukacji

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	Wsparcie w ramach celu ukierunkowane będzie na rzecz zwiększenia dostępności do edukacji przedszkolnej oraz poprawy wyposażenia infrastruktury kształcenia przedszkolnego, ogólnego i zawodowego. Ważnym jego elementem będą działania wspierające zdrowie psychiczne dzieci i uczniów oraz z zakresu uzupełniania kompetencji i kwalifikacji kadry pedagogicznej oraz zarządzającej systemem oświaty, co wpłynie na lepszą jakość i dostępność edukacji. Istotny element stanowić będą ponadto działania zapobiegające dyskryminacji ze względu na płeć oraz walce ze stereotypami w edukacji. Wspierane będą działania z zakresu edukacji ekologicznej i na rzecz zrównoważonego

			<p>rozwoju w wymiarze środowiskowym, prowadzące do lepszego dostosowania umiejętności i wiedzy do potrzeb rynku pracy w obliczu zielonej transformacji i transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na łagodzenie zmian klimatu, ponieważ nie doprowadzą do znacznych emisji gazów cieplarnianych. Zwiększą natomiast świadomość dot. pożądanых zachowań i postaw sprzyjających zmniejszaniu emisji tych gazów.</p>
Adaptacja do zmian klimatu		x	<p>Działania prowadzone w ramach celu ukierunkowane będą na zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej, poprawę wyposażenia infrastruktury kształcenia na różnych poziomach, wsparcie zdrowia psychicznego dzieci i uczniów, podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadry pedagogicznej i zarządzającej systemem oświaty, zapobieganie dyskryminacji, edukację ekologiczną i na rzecz zrównoważonego rozwoju w wymiarze środowiskowym. Działania te nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na adaptację do zmian klimatu i nie doprowadzą bezpośrednio do zwiększonego niekorzystnego wpływu na przyszły klimat, ludność, przyrodę lub aktywa.</p>
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	<p>W ramach przedmiotowego celu wsparcie ukierunkowane będzie zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej, poprawę wyposażenia infrastruktury kształcenia na różnych poziomach, wsparcie zdrowia psychicznego dzieci i uczniów, podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadry pedagogicznej i zarządzającej systemem oświaty, zapobieganie</p>

		<p>dyskryminacji, edukację ekologiczną i na rzecz zrównoważonego rozwoju w wymiarze środowiskowym. Działania te nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zrównoważone wykorzystywanie i ochronę zasobów wodnych i morskich, tzn. nie będą zagrażały dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub dobremu stanowi środowiska wód morskich.</p>
<p>Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling</p>	<p>x</p>	<p>Działania w przedmiotowym celu zostaną ukierunkowane na zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej, poprawę wyposażenia infrastruktury kształcenia na różnych poziomach, wsparcie zdrowia psychicznego dzieci i uczniów, podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadry pedagogicznej i zarządzającej systemem oświaty, zapobieganie dyskryminacji, edukację ekologiczną i na rzecz zrównoważonego rozwoju w wymiarze środowiskowym. Działania te nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling. Realizacja celu szczegółowego nie doprowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów i nie doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków, jak również nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym. Co więcej,</p>

			<p>przewidziano elementy dostosowujące umiejętności uczniów do potrzeb rynku pracy w obliczu zielonej transformacji i przede wszystkim - transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym</p>
<p>Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola</p>		<p>x</p>	<p>Wsparcie w ramach celu ukierunkowane będzie na zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej, poprawę wyposażenia infrastruktury kształcenia na różnych poziomach, wsparcie zdrowia psychicznego dzieci i uczniów, podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadry pedagogicznej i zarządzającej systemem oświaty, zapobieganie dyskryminacji, edukację ekologiczną i na rzecz zrównoważonego rozwoju w wymiarze środowiskowym. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrolę, jak również na istotne zwiększenie poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby.</p>
<p>Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów</p>		<p>x</p>	<p>Prowadzone w ramach celu działania ukierunkowane będą na zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej, poprawę wyposażenia infrastruktury kształcenia na różnych poziomach, wsparcie zdrowia psychicznego dzieci i uczniów, podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadry pedagogicznej i zarządzającej systemem oświaty, zapobieganie dyskryminacji, edukację ekologiczną i na rzecz zrównoważonego rozwoju w wymiarze środowiskowym. Działania te nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na ochronę i odbudowę bioróżnorodności i ekosystemów. Nie będą również w znacznym stopniu szkodliwe dla dobrego</p>

			stanu i odporności ekosystemów ani dla zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii Europejskiej.
--	--	--	---

Na liście kontrolnej dla **celu szczegółowego Dostęp do edukacji** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie ma konieczności sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

7.2. Wspieranie podnoszenia kwalifikacji i uczenia się przez całe życie (Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej CP4, g; EFS+)

Tabela 25 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Wspieranie podnoszenia kwalifikacji i uczenia się przez całe życie

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	Celem interwencji jest kształcenie osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje/kompetencje lub przekwalifikować się. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na łagodzenie zmian klimatu, ponieważ nie doprowadzą do znacznych emisji gazów cieplarnianych.
Adaptacja do zmian klimatu		x	Działania w ramach celu ukierunkowane będą na kształcenie osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje/kompetencje lub się przekwalifikować. Działania realizowane

			w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na adaptację do zmian klimatu i nie doprowadzą bezpośrednio do zwiększonego niekorzystnego wpływu na przyszły klimat, ludność, przyrodę lub aktywa.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	Celem wsparcia jest kształcenie osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje/kompetencje lub przekwalifikować się. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zrównoważone wykorzystywanie i ochronę zasobów wodnych i morskich, tzn. nie będą zagrażały dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub dobremu stanowi środowiska wód morskich.
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	Wsparcie będzie obejmowało kształcenie osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje/kompetencje lub się przekwalifikować. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling. Realizacja celu szczegółowego nie doprowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów i nie doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków ani nie spowoduje poważnych

			i długoterminowych szkód dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym.
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola		x	Działania w ramach celu będą dotyczyły kształcenia osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje/kompetencje lub się przekwalifikować. Działania te nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrolę ani na istotne zwiększenie poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów		x	Celem prowadzonych działań będzie kształcenie osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje/kompetencje lub się przekwalifikować. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na ochronę i odbudowę bioróżnorodności i ekosystemów. Nie będą również w znacznym stopniu szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów ani dla zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii Europejskiej.

Na liście kontrolnej dla celu szczegółowego **Wspieranie podnoszenia kwalifikacji i uczenia się przez całe życie** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie ma konieczności sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

8. Priorytet Sprawiedliwa transformacja

8.1. Transformacja społeczna (Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie CP6, i EFRR)

Tabela 26 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyń poważnych szkód” dla celu szczegółowego Transformacja społeczna

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyń poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	<p>Cel szczegółowy odnosi się przede wszystkim do przedsięwzięć pozwalających na rozwój oferty usług społecznych ukierunkowanych na rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych regionu. Dodatkowy komponent stanowią zadania z zakresu edukacji ekologicznej czy kształcenia w zakresie stosowania i wykorzystywania na rynku pracy technologii prośrodowiskowych, przez co może tylko w sposób pozytywny przełożyć się na osiągnięcie celu środowiskowego. Przy tym prowadzi do równowagi między aspektem społecznym oraz środowiskowym transformacji energetycznej, przewidując wsparcie osłonowe niezbędne dla przeciwdziałania zjawisku ubóstwa energetycznego.</p> <p>Częściowo cel szczegółowy kwalifikuje się do objęcia obszarem interwencji 01 w załączniku do rozporządzenia w sprawie RRF ze współczynnikiem zmiany klimatu na poziomie 100%.</p>
Adaptacja do zmian klimatu		x	<p>Środek pośrednio przekłada się na osiągnięcie celu środowiskowego i w żaden sposób nie utrudnia czy uniemożliwia jego osiągnięcia. Zadania związane z przygotowaniem pracowników do</p>

			wdrażania nowych, proekologicznych i odpornych na zmiany środowiska technologii w różnych dziedzinach gospodarki, pozytywnie oddziaływać będzie na możliwość osiągnięcia celu dot. adaptacji do zmian klimatu.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	Cel szczegółowy odnosi się przede wszystkim do przedsięwzięć pozwalających na rozwój oferty usług społecznych ukierunkowanych na rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych regionu. Zadania z zakresu edukacji ekologicznej czy kształcenia w zakresie stosowania i wykorzystywania na rynku pracy technologii prośrodowiskowych przyczynią się do osiągnięcia celu środowiskowego.
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	Cel szczegółowy odnosi się przede wszystkim do przedsięwzięć pozwalających na rozwój oferty usług społecznych. Zadania z zakresu edukacji ekologicznej czy kształcenia w zakresie stosowania i wykorzystywania na rynku pracy technologii prośrodowiskowych mogą przyczynić się do osiągnięcia celu środowiskowego.
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola		x	Cel szczegółowy pozostaje w zgodności z celem „Krajowego Programu Odbudowy i Zwiększania Odporności”, jakim jest wzrost kapitału społecznego i jakości życia, w szczególności poprzez zapewnienie poprawy stanu zdrowia obywateli oraz wyższej jakości edukacji i umiejętności dostosowanych do potrzeb nowoczesnej gospodarki. Towarzysząca mu edukacja ekologiczna czy kształcenie pracowników w zakresie technologii prośrodowiskowych i proekologicznych pozwolą zapobiegać zanieczyszczeniom środowiska, co jest szczególnie ważne w regionach, w których w poprzednich latach lokalna gospodarka opierała się na górnictwie.

Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów		x	Cel szczegółowy odnosi się przede wszystkim do przedsięwzięć pozwalających na rozwój oferty usług społecznych. Dodatkowy komponent - zadania z zakresu edukacji ekologicznej czy kształcenia w zakresie stosowania i wykorzystywania na rynku pracy technologii prośrodowiskowych - może tylko przyczynić się do osiągnięcia celu środowiskowego.
---	--	---	---

Na liście kontrolnej dla **celu szczegółowego Transformacja społeczna** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie ma konieczności sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

8.2. Transformacja gospodarcza (Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie CP6, i FST)

Tabela 27 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Transformacja gospodarcza

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiążą się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	Działania realizowane w ramach celu szczegółowego polegać będą przede wszystkim na dostosowywaniu gospodarki subregionu wałbrzyskiego, powiatu kamiennogórskiego i zgorzeleckiego do nowej sytuacji gospodarczej oraz wymogów klimatycznych. Jeśli pojawią się jakiegokolwiek negatywne oddziaływania w postaci generowania zwiększonej emisji gazów, to będą miały charakter krótkotrwały i ustąpią po zakończeniu inwestycji. Natomiast wprowadzone zmiany pozwolą na

			ograniczenie emisji gazów cieplarnianych. Większość inwestycji, w tym dotyczących przedsiębiorstw ciepłowniczych, przyczyni się do ograniczenia emisji gazów. Inwestycje w sektor B+R oraz działania doradcze wspierające sektor MŚP przyczynią się do częstszego sięgania po nowoczesne i proekologiczne technologie.
Adaptacja do zmian klimatu		x	Prowadzone w ramach celu szczegółowego inwestycje będą przekładały się na łagodzenie zmian klimatu. Na etapie poszczególnych inwestycji ponadto przewiduje się możliwość realizacji takich obiektów, które będą przystosowane do obecnych i prognozowanych warunków klimatycznych.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	Nie przewiduje się, aby środek - ze względu na swój charakter - wpływał znacząco na korzystanie z zasobów wodnych.
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	Środek może w pozytywny sposób oddziaływać na tworzenie gospodarki o obiegu zamkniętym. Wśród wspieranych w ramach celu szczegółowego projektów znalazło się wymienione wprost wsparcie dotacyjne sektora MŚP w zakresie wdrażania rozwiązań GOZ, doradztwo dla firm w kierunku rozwoju GOZ, a zatem przedsięwzięcia wprost wpływające na rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola		x	Cel szczegółowy przyczyni się do rozwoju nowoczesnych technologii i zwiększenia poziomu ich stosowania w przedsiębiorstwach, także tych mniejszych, które dotychczas niewielką część swoich przychodów inwestowały w rozwój technologii. Rozwój sektora B+R przełoży się na zbliżenie sektora nauki i gospodarki. Z kolei inwestycje dokonywane przez przedsiębiorstwa ciepłownicze przyczynią się bezpośrednio do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, a więc zmniejszenia

			zanieczyszczenia powietrza (pośrednio także wody i gleb).
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów		x	Przewiduje się, że oddziaływania w tym zakresie będą miały charakter pozytywny lub neutralny. Poprzez wzrost innowacyjności (także w zakresie ograniczającym wpływ sektora przedsiębiorstw na środowisko) można spodziewać się ograniczenia emisji zanieczyszczeń do wód, powietrza, gleb, wytwarzania odpadów, co pozwala w pewnym stopniu zachować naturalny charakter ekosystemów.

Na liście kontrolnej dla **celu szczegółowego Transformacja gospodarcza** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie ma konieczności sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

8.3. Transformacja środowiskowa (Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie CP6, i FST)

Tabela 28 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Transformacja środowiskowa

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiążą się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu	x		
Adaptacja do zmian klimatu	x		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich	x		
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	W ramach celu szczegółowego zaplanowano inwestycje we wzmacnianie GOZ, w tym poprzez zapobieganie

			powstawaniu odpadów i ograniczanie ich ilości, efektywne gospodarowanie zasobami, ponowne wykorzystanie, naprawę oraz recykling (bez rekultywacji składowisk, chyba że na terenach pogórnich). W związku z tym uznaje się, że środek przyczynia się pozytywnie do osiągnięcia celu środowiskowego dot. gospodarki o obiegu zamkniętym. Zakłada się przy tym, że odpady powstałe w czasie prac budowlanych będą w miarę możliwości technicznych poddawane recyklingowi oraz będzie prowadzony ich właściwy (tj. zgodny z przepisami) odbiór i unieszkodliwianie.
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola	x		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów	x		

Tabela 29 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Transformacja środowiskowa.

Pytania	Nie	Uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	x	Założenia celu szczegółowego sprawiedliwej transformacji energetycznej w regionie wałbrzyskim oraz powiatach kamiennogórskim i zgorzeleckim przyczynią się do znaczącego podniesienia efektywności energetycznej m.in. poprzez zastępowanie wysokoemisyjnych źródeł ciepła i energii OZE czy zwiększanie liczby nisko- bądź zeroemisyjnego taboru. W konsekwencji wpłyną na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, w tym gazów cieplarnianych, a co za tym idzie - spowodują poprawę jakości powietrza w regionie. Pozytywne efekty będą szczególnie zauważalne w najgęściej zaludnionych obszarach. Ponadto w ramach celu szczegółowego zakłada się zagospodarowanie terenów pogórnich i przemysłowych, w tym hałd, co pozwoli na ograniczenie typowych dla nich zanieczyszczeń, tj. emisji gazów czy pylenia. Zwiększenie powierzchni terenów zielonych będzie wspierać poprawę jakości powietrza przez pochłanianie zanieczyszczeń czy funkcje izolacyjne. Negatywne oddziaływanie przyniosą jedynie prace budowlane i np. związana z nimi zwiększona emisja z maszyn budowlanych.

		<p>Jednak będzie to miało krótkotrwały charakter – oddziaływania te ustąpią po zakończeniu prac. W czasie samych prac stosowane będą środki pozwalające minimalizować te negatywne zjawiska, jak czyszczenie kół pojazdów przez wyjazdem z placu budowy na drogę w celu ograniczenia wtórnego unosu czy stosowanie maszyn, pojazdów i urządzeń niskoemisyjnych.</p> <p>Należy zatem stwierdzić, że środek nie spowoduje zwiększenia emisji gazów cieplarnianych, a długoterminowe oddziaływania pozytywne przeważają nad negatywnymi zjawiskami o charakterze krótkotrwałym, które dodatkowo można minimalizować przy użyciu stosunkowo łatwo dostępnych technologii i działań. Pozostaje spójny z kierunkami interwencji 025a i 026a z załącznika do rozporządzenia w sprawie RRF o wskaźniku oddziaływania na cele związane ze zmianą klimatu 100% oraz z kodami interwencji 025, 025b i 026 o wskaźniku na poziomie 40%. W zakresie produkcji energii odnawialnej z kolei jest spójne z kodami interwencji 028, 029, 031 o wskaźniku 100%.</p>
<p>Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do zwiększonego niekorzystnego wpływu obecnego i spodziewanego przyszłego klimatu na samo działanie lub na ludność, przyrodę lub aktywa?</p>	<p>x</p>	<p>Przewidywane typy projektów, których realizacja dotyczy rozwoju terenów zieleni, będą ograniczać negatywne zmiany w zakresie klimatu poprzez asymilację dwutlenku węgla oraz poprawę warunków mikroklimatycznych, zwiększanie zdolności retencyjnych. W ten sposób przyczynią się do ograniczania częstości występowania zjawiska tzw. miejskich wysp ciepła, pozwolą izolować budynki przez temperaturą i pozwolą mieszkańcom na bardziej komfortowe warunki pracy czy wypoczynku w miejscu zamieszkania przez obniżanie temperatury na terenach zielonych. Zwiększenie stopnia zastosowania OZE wraz z magazynami energii stanowi działanie adaptacyjne do zmian klimatu poprzez dywersyfikację źródeł energii dla różnych grup odbiorców. Generalnie zatem środek pozwoli na dostosowanie istniejącej infrastruktury do zmian klimatu oraz ułatwi mieszkańcom funkcjonowanie w warunkach zmieniającego się klimatu.</p>
<p>Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi</p>	<p>x</p>	<p>Przewiduje się pozytywne oddziaływanie celu szczegółowego na wykorzystanie i ochronę wód. Pośrednio na ich jakość wpłyną działania z zakresu rozwoju zieleni, w tym np. tworzenie zielonych ścian, a także wdrażania koncepcji GOZ. Pozytywne oddziaływanie na wody będą miały także projekty polegające na ograniczaniu emisji zanieczyszczeń do powietrza (ze źródeł komunalno-bytowych i komunikacyjnych) poprzez zmniejszanie ich depozycji w wodach. Na poprawę jakości wód wpłyną pozytywnie działania związane z uporządkowaniem systemu odwadniania obszarów</p>

<p>ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?</p>		<p>pogórnicych oraz ochroną zasobów wód termalnych. Oddziaływania negatywne będą odwracalne oraz krótkotrwałe, wynikać mogą z prowadzenia wykopów i związanych z nimi zakłóceń stosunków wodnych (czasowe odwodnienie), prowadzenia prac budowlanych i związanych z nimi przypadków zanieczyszczenia wód z powodu awarii. Jednak stosowanie różnego rodzaju zabezpieczeń (jak technologie przeciskowe, zabezpieczenie przed przenikaniem zanieczyszczeń z placu budowy do wód gruntowych) pozwoli skutecznie minimalizować lub nawet zapobiegać wystąpieniu niekorzystnych oddziaływań.</p>
<p>Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?</p>	<p>x</p>	<p>Jak wskazano już powyżej, realizowane projekty przyczynią się do obniżenia zanieczyszczeń powietrza głównie dzięki rozwojowi terenów zielonych i tzw. zielonej infrastruktury, zwiększeniu stopnia stosowania OZE, termomodernizacji budynków czy wymianie źródeł ciepła. Te same działania pośrednio przyczynią się do zmniejszenia zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych (oraz gleby), na których jakość pozytywnie wpłyną także działania związane z uporządkowaniem systemu odwodnienia terenów pogórnicych. Wdrażanie rozwiązań GOZ z kolei pozytywnie oddziaływać będzie na gleby. Zważywszy na obecność gruntów wymagających rekultywacji, remediacji czy renaturalizacji na terenie subregionu wałbrzyskiego, powiatu kamiennogórskiego i zgorzeleckiego, realizacja tego rodzaju działań wpłynie niezwykle pozytywnie na poprawę zwłaszcza stanu chemicznego gleb. Na jakość i użytkowość gleb będzie wpływać także zwiększanie ich retencji.</p>
<p>Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?</p>	<p>x</p>	<p>Obowiązujący krajowy system ocen oddziaływania na środowisko obliguje inwestorów do przeprowadzenia oceny dla przedsięwzięć mogących na nie negatywnie oddziaływać. Ocena taka pozwala precyzyjnie zidentyfikować oddziaływania oraz dostosować działania minimalizujące i kompensujące dla poszczególnych projektów. Ewentualne negatywne oddziaływania można skutecznie minimalizować, w szczególności poprzez rozpatrzenie lokalizacji inwestycji z uwzględnieniem rozmieszczenia siedlisk oraz stanowisk gatunków czy korytarzy ekologicznych. Uwzględniane będą ponadto zapisy m.in. planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 i wynikających z nich celów działań ochronnych. W przypadku niektórych zadań (w zakresie termomodernizacji budynków czy budowy) istotnym kryterium realizacji prac będzie termin - dostosowany do okresów lęgowych i hibernacji ptaków, nietoperzy czy płazów. Ponadto dla ptaków i nietoperzy mogą być tworzone siedliska zastępcze.</p>

		Generalnie prace będą musiały być prowadzone w sposób minimalizujący wycinkę drzew i krzewów, ich zabezpieczenie czy odtwarzanie siedlisk. Katalog metod, które mogą być stosowane, jest szeroki i powyżej przedstawiono jedynie ich wąski wycinek. Ich dostępność pozwala ocenić, że realizacja celu szczegółowego nie spowoduje działania niezgodnego z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.
--	--	--

ANALIZA DNSH DLA PRIORYTETÓW POMOCY TECHNICZNEJ

9. Priorytet Pomoc techniczna EFRR

Tabela 30 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla priorytetu Pomoc techniczna EFRR

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	W ramach priorytetu wspierane będą działania ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego, w ramach którego mogą być finansowane koszty m.in.: zatrudnienia, podnoszenia kwalifikacji i zapewnienia odpowiednich warunków technicznych, organizacyjnych i administracyjnych, niezbędnych do zapewnienia sprawnego funkcjonowania instytucji zaangażowanych w realizację programu, powierzchni przeznaczonych dla osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027, jak również zadań z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na łagodzenie zmian klimatu, ponieważ nie doprowadzą do znacznej emisji gazów cieplarnianych.

Adaptacja do zmian klimatu		x	Wsparcie będzie ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na adaptację do zmian klimatu i nie doprowadzą bezpośrednio do zwiększonego niekorzystnego wpływu na przyszły klimat, ludność, przyrodę lub aktywa.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	Działania w ramach priorytetu będą ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zrównoważone wykorzystywanie i ochronę zasobów wodnych i morskich, tzn. że nie będą zagrażały dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub dobremu stanowi środowiska wód morskich.
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	W ramach priorytetu wspierane będą działania zmierzające do wzmocnienia potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling. Realizacja celu szczegółowego nie doprowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub

			<p>unieszkodliwiania odpadów ani do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków, jak również nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym.</p>
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola		x	<p>Wsparciu będą podlegały działania ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrolę ani na istotne zwiększenie poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby.</p>
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów		x	<p>W ramach priorytetu wspierane będą działania ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na ochronę i odbudowę bioróżnorodności i ekosystemów. Nie będą również w znacznym stopniu szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów ani dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii Europejskiej.</p>

Na liście kontrolnej dla **priorytetu Pomoc techniczna EFRR** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności

z zasadą „nie czyn poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie uznaje się za konieczne sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

10. Priorytet Pomoc techniczna EFS+

Tabela 31 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla priorytetu Pomoc techniczna EFS+

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiążą się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	W ramach priorytetu wspierane będą działania ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego, w ramach którego mogą być finansowane koszty m.in.: zatrudnienia, podnoszenia kwalifikacji i zapewnienia odpowiednich warunków technicznych, organizacyjnych i administracyjnych niezbędnych do zapewnienia sprawnego funkcjonowania instytucji zaangażowanych w realizację programu, powierzchni przeznaczonych dla osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027, jak również zadań z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na łagodzenie zmian klimatu, ponieważ nie doprowadzą do znacznych emisji gazów cieplarnianych.
Adaptacja do zmian klimatu		x	Wsparcie będzie ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na adaptację do

			zmian klimatu i nie doprowadzą bezpośrednio do zwiększonego niekorzystnego wpływu na przyszły klimat, ludność, przyrodę lub aktywa.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich		x	Działania w ramach priorytetu będą ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zrównoważone wykorzystywanie i ochronę zasobów wodnych i morskich, tzn. nie będą zagrażały dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub dobremu stanowi środowiska wód morskich.
Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling		x	W ramach priorytetu wspierane będą działania zmierzające do wzmocnienia potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling. Realizacja celu szczegółowego nie doprowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów ani do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków, jak również nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla

			środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym.
Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola		x	Wsparciu będą podlegały działania ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrolę, jak również na istotne zwiększenie poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów		x	W ramach priorytetu wspierane będą działania ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na ochronę i odbudowę bioróżnorodności i ekosystemów. Nie będą również w znacznym stopniu szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów oraz nie będą szkodliwe dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii Europejskiej.

Na liście kontrolnej dla **priorytetu Pomoc techniczna EFS+** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyni poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie jest konieczne sporządzenie części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.

11. Priorytet Pomoc techniczna FST

Tabela 32 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla priorytetu Pomoc techniczna FST

Wskazanie, które spośród wymienionych celów wiąże się z koniecznością poddania środka merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”	TAK	NIE	Uzasadnienie, gdy zaznaczono pole „NIE”
Łagodzenie zmian klimatu		x	W ramach priorytetu wspierane będą działania ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego, w ramach którego mogą być finansowane koszty m.in.: zatrudnienia, podnoszenia kwalifikacji i zapewnienia odpowiednich warunków technicznych, organizacyjnych i administracyjnych niezbędnych do zapewnienia sprawnego funkcjonowania instytucji zaangażowanych w realizację programu, powierzchni przeznaczonych dla osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027, jak również zadań z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na łagodzenie zmian klimatu, ponieważ nie doprowadzą do znacznych emisji gazów cieplarnianych.
Adaptacja do zmian klimatu		x	Wsparcie będzie ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na adaptację do zmian klimatu i nie doprowadzą bezpośrednio do zwiększonego niekorzystnego wpływu na przyszły klimat, ludność, przyrodę lub aktywa.

<p>Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich</p>		<p>x</p>	<p>Działania w ramach priorytetu będą ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zrównoważone wykorzystywanie i ochronę zasobów wodnych i morskich, tzn. nie będą zagrażały dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub dobremu stanowi środowiska wód morskich.</p>
<p>Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling</p>		<p>x</p>	<p>W ramach priorytetu wspierane będą działania zmierzające do wzmocnienia potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling. Realizacja celu szczegółowego nie doprowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów ani do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków, jak również nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym.</p>

<p>Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrola</p>		x	<p>Wspieraniu będą podlegały działania ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza, wody lub gleby i jego kontrolę, jak również na istotne zwiększenie poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby.</p>
<p>Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów</p>		x	<p>W ramach priorytetu wspierane będą działania ukierunkowane na wzmocnienie potencjału administracyjnego (osób zaangażowanych w realizację FEDS 2021-2027), jak również zadania z zakresu komunikacji i promocji. Działania realizowane w ramach celu szczegółowego nie będą miały żadnego lub znaczącego przewidywalnego wpływu na ochronę i odbudowę bioróżnorodności i ekosystemów. Nie będą również w znacznym stopniu szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów oraz nie będą szkodliwe dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii Europejskiej.</p>

Na liście kontrolnej dla **priorytetu Pomoc techniczna FST** nie wskazano celów środowiskowych, dla których istnieje konieczność poddania środka szczegółowej merytorycznej ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód” w odniesieniu do celów środowiskowych. Zatem nie ma konieczności sporządzenia części 2 listy kontrolnej oraz wskazania dowodów potwierdzających merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

Spis tabel

Tabela 1 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Wzmacnianie potencjału B+R.....	8
Tabela 2 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Wzmacnianie potencjału B+R.....	9
Tabela 3 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Rozwój e-usług	13
Tabela 4 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Rozwój e-usług	14
Tabela 5 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Rozwój przedsiębiorczości MŚP	15
Tabela 6 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Rozwój przedsiębiorczości MŚP	16
Tabela 7 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Regionalne inteligentne specjalizacje	18
Tabela 8 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Efektywność energetyczna.....	20
Tabela 9 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Efektywność energetyczna.....	20
Tabela 10 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Ochrona przyrody i klimatu.....	25
Tabela 11 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Zrównoważony transport.....	28
Tabela 12 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Zrównoważony transport.....	28
Tabela 13 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Zrównoważona turystyka i kultura.....	34
Tabela 14 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Zrównoważona turystyka i kultura.....	34
Tabela 15 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Zrównoważony rozwój terytorialny	37
Tabela 16 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Zrównoważony rozwój terytorialny	38
Tabela 17 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Aktywizacja osób na rynku pracy	42
Tabela 18 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Rozwój instytucji rynku pracy.....	45
Tabela 19 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Adaptacja do zmian na rynku pracy	47
Tabela 20 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Aktywna integracja.....	50

Tabela 21 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Integracja migrantów	55
Tabela 22 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Rozwój usług społecznych i zdrowotnych	58
Tabela 23 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Wspieranie włączenia społecznego.....	61
Tabela 24 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Dostęp do edukacji.....	64
Tabela 25 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Wspieranie podnoszenia kwalifikacji i uczenia się przez całe życie	68
Tabela 26 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Transformacja społeczna.....	71
Tabela 27 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Transformacja gospodarcza	73
Tabela 28 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Transformacja środowiskowa	75
Tabela 29 Część 2 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla celu szczegółowego Transformacja środowiskowa.	76
Tabela 30 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla priorytetu Pomoc techniczna EFRR	79
Tabela 31 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla priorytetu Pomoc techniczna EFS+	82
Tabela 32 Część 1 listy kontrolnej dotyczącej zasady „nie czyn poważnych szkód” dla priorytetu Pomoc techniczna FST	85